

บรรณานุกรม

หนังสือ

บรรจง จันทรสภา. ปรัชญากับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๒.

โรจน์ จะโนภาส และคณะ. แบบจำลองทักษะการสอนจุลภาค : ทักษะการตั้งคำถาม.

กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒.

วิรุณหุช วิเชียรโชติ. จิตวิทยาการเรียนการสอนแบบสืบสวน สอบสวน. กรุงเทพมหานคร :

อำนวยการพิมพ์, ๒๕๒๑.

บทความ

ธีระชัย ปุณณโชติ. "การสอนวิทยาศาสตร์สมัยใหม่." วารสารสามัญศึกษา ๑๐ (มิถุนายน ๒๕๑๖) : ๓๔.

_____ . "การสอนวิทยาศาสตร์สมัยใหม่." วิทยาศาสตร์ ๒๔ (สิงหาคม ๒๕๑๗) : ๔๑-๔๔.

นิตา สะเพียรชัย. "การพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์." วิทยาศาสตร์ ๒๔ (มกราคม ๒๕๑๗) : ๒๑.

_____ . "ปรัชญา และความมุ่งหมายของการสอนวิทยาศาสตร์." ข่าวสารสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ๔ (กรกฎาคม ๒๕๒๐) : ๓-๗.

พิทักษ์ รัชพลเดช. "นโยบายการศึกษาฝ่ายวิทยาศาสตร์." วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ ๓ (พฤษภาคม ๒๕๑๒) : ๑-๓.

เมืองทอง แชมมณี. "การจัดการเรียนการสอนอย่างมีชีวิตชีวา." วารสารครุศาสตร์ ๖ (กันยายน-ตุลาคม ๒๕๑๔) : ๖๑-๖๓.

_____ . "การสอนวิทยาศาสตร์แบบอินควิรี." วารสารครุศาสตร์ ๑ (ตุลาคม-พฤศจิกายน ๒๕๑๔) : ๔๘-๕๒.

รพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์. "การสอนสังคัมด้วยวิธีสืบสวน-สอบสวน (Inquiry Method) ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย." วิทยาสาร ๒๖ (๒๐ มกราคม ๒๕๑๘) : ๓๗-๔๐.

วิรุทธิ์ วิเชียรโชติ. "การสอนแบบสืบสวน-สอบสวน-วิธีสอนให้คิด." วารสารจิตวิทยา (๒๕๑๔) : ๒๘-๓๓.

สวัสดิ์ กาญจนสุวรรณ. "การศึกษาคืออะไร." คุรุปริทัศน์ ๖ (กันยายน ๒๕๒๔) : ๕๐-๕๑.

สุนันท์ สังข์อ่อง. "ทัศนคติเชิงวิทยาศาสตร์." วิทยาศาสตร์ ๓๔ (เมษายน ๒๕๒๓) : ๓๓๗-๓๔๕.

เสริมศรี เสวตามร. "เราพบว่าใครพบกระแสไฟฟ้าในอากาศได้อย่างไร : หลักทั่วไปของการคิดสืบค้น (Inquiry)." ศึกษาศาสตร์สาร ๖ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๒๐) : ๒๔-๓๒.

เสริมศรี เสวตามร และสาส์น งามศิริ. "วิเคราะห์วิธีการสอนแบบ Inquiry." วารสารคุรุศาสตร์ ๘ (กรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๒๑) : ๖๘-๗๗.

เอกสารอื่นๆ

จรรย์ สวัสดิ์ถาวร. "ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางวิทยาศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม เขตศึกษาสาม." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.

นิมิตร มาศเกษม. "การเปรียบเทียบการสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบสอบระหว่างวิธีสาธิต และวิธีปฏิบัติการทดลอง." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗.

ประภาพรธรรม ไชยวงษ์. "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้จากโมเดล กับการเรียนรู้จากครูซึ่งสอนแบบสืบสอบ." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒.

เรียม ศรีทอง. "บทบาทของการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่ส่งผลต่อพัฒนาการบุคลิกภาพด้านทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ พัฒนาการด้านความคิดสืบสวนสอบสวน และความคิดวิจารณ์ญาณ." วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยศึกษาศาสตร์ประสานมิตร, ๒๕๑๖.

- ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, สถาบัน. สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป. "การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้." ม.ป.ท. : สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, ม.ป.ป. (อัครสำเนา)
- ____. สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป. "เอกสารในการอบรมครูวิทยาศาสตร์." ม.ป.ท. : สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, ม.ป.ป. (อัครสำเนา)
- สมศักดิ์ สุนทรสุข. "การศึกษาผลการสอนแบบสืบสวน-สอบสวน (Active Inquiry) ที่มีต่อความคิดแบบสืบสวนสอบสวน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์." ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี, ๒๕๑๕.
- สัญญา ทิพ เสนา. "การเปรียบเทียบผลของการสอนแบบสืบสวนสอบสวน (โดยเน้นทักษะเบื้องต้นของขบวนการทางวิทยาศาสตร์) กับการสอนแบบเดิมในวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา." ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๑๗.
- สุกัญญา ศรีสุขวัฒน์. "การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิทยาศาสตร์แบบสืบสอบชนิดที่ใช้และไม่ใช้ศูนย์การเรียน." วิทยานิพนธ์ปรินญามหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.
- สุภา เพ็ญ จรรย์ เศรษฐ์. "การสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบสอบกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่สี่." วิทยานิพนธ์ปรินญามหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗.
- หนู ประธาน. "การศึกษาผลการสอนแบบสืบสวน-สอบสวน (Passive Inquiry) ที่มีต่อความคิดแบบสืบสวนสอบสวน ทัศนคติทางวิทยาศาสตร์และแบบการรับรู้ (Cognitive Styles)." ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี, ๒๕๑๖.

แอนเดอร์เสน แชน โอ. "Planning a Demonstration Lesson Part I."

เอกสารทางวิชาการหน่วยฝึกอบรมครู ฉบับส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์ และ
เทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. มี.ป.ท., ๒๕๑๕.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

BIBLIOGRAPHY

Books

- Brown, Frederick G. Principles of Educational and Psychological Testing. Hinsdale, Illinois : The Dryden Press, 1970.
- English, Horance B., and English, Ava Champney. A Comprehensive Dictionary of Psychology and Psychoanalytical Terms. New York : Longmans, Green and Co., 1958.
- Garrett, Henry E. Statistics in Psychology and Education. New York : Longmans, Green and Co., 1958.
- Glass, Gene V., and Stanley, Julian C. Statistical Methods in Education and Psychology. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, 1970.
- Massialas, Byron G., and Cox, Benjamin C. Inquiry in Social Study. New York : McGraw-Hill Book Company, 1968.
- Suchman, Richard J. The Elementary School Training Program in Scientific Inquiry. Illinois : University of Illinois Press, 1962.
- Sund, Robert B., and Trowbridge, Leslie W. Teaching Science by Inquiry : in the Secondary School. Ohio : Charle E. Merrill Publishing Co., 1967.
- Victor, Edward. Science for the Elementary School. New York : Macmillan Publishing Co., 1965.

Articles

- Andersen, Han O., and Ladd, George T. "Questions and Earth Science Teaching : Using Your Influence Effectively." Journal of Geological Education 1 (November 1971) : 236-238.
- Billeh, Victor Y., and Zakharides, George A. "The Development and Application of a Scale for Measuring Scientific Attitudes." Science Education LIX (April-June 1975) : 155-156.
- Diederich, Paul B. "Component of the Scientific Attitude." Science Teacher XXXIV (February 1967) : 23-24.
- El-Nemr, Medhat Ahmed. "Meta-Analysis of the Outcomes of Teaching Biology as Inquiry." Dissertation Abstracts International 40 (May 1980) : 5813-A.
- Meyer, James H. "The Influence of the Invitation to Enquiry." American Biology Teacher 42 (October 1969) : 451-453.
- Moor, Richard W., and Sutman, Frank X. "The Development, Field test and Validation of and Inventory of Scientific Attitudes." Journal of Research in Science Teaching XII (1970) : 92.
- Olarinoye, Rephel Dale. "A Comparative Study of the Effectiveness of three Methods of Teaching a Secondary School Physic Course in a Nigerian Secondary School." Dissertation Abstracts International 39 (February 1979) : 4848-A.
- Puglisi, Dick J. "What are the Requisites for Effective Conduct of Inquiry." Social Education 35 (November 1971) : 804-805.

Youngs, Richard C. "The Naturance of Dependence and of Independence Learning in Fourth Grade Children Through Inquiry Development; Final Report." Research in Education 5 (1970) : 53.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

การวิเคราะห์ข้อมูล

ประกอบด้วย

๑. การวิเคราะห์แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์
๒. การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนวิทยาศาสตร์ที่ได้จากการสอบคัดเลือกเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ของกลุ่มทดลองที่ ๑ กับกลุ่มทดลองที่ ๒
๓. การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของกลุ่มทดลองที่ ๑ กับกลุ่มทดลองที่ ๒
๔. การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ก่อนสอนกับหลังสอนของกลุ่มทดลองที่ ๑
๕. การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ก่อนสอนกับหลังสอนของกลุ่มทดลองที่ ๒
๖. การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มทดลองที่ ๑ กับกลุ่มทดลองที่ ๒

๑. การวิเคราะห์แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๖ ระดับความยากง่าย(P) อำนาจจำแนก(D) ของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนวิทยาศาสตร์เรื่อง "น้ำ"

ข้อที่	P	D	ข้อที่	P	D
๑	๐.๖๙	๐.๒๖	๒๓*	๐.๙๔	๐.๓๗
๒*	๐.๙๑	๐.๑๑	๒๔	๐.๖๕	๐.๒๖
๓	๐.๓๓	๐.๓๗	๒๕	๐.๓๙	๐.๔๘
๔*	๐.๙๔	๐.๑๑	๒๖	๐.๖๓	๐.๕๙
๕	๐.๕๙	๐.๓๐	๒๗*	๐.๔๑	๐.๐๐
๖	๐.๓๓	๐.๒๒	๒๘	๐.๔๓	๐.๖๗
๗*	๐.๑๙	๐.๐๗	๒๙	๐.๗๔	๐.๒๒
๘	๐.๒๐	๐.๒๖	๓๐	๐.๗๐	๐.๔๑
๙*	๐.๙๑	๐.๐๗	๓๑	๐.๔๖	๐.๔๑
๑๐	๐.๔๘	๐.๓๗	๓๒*	๐.๑๗	๐.๑๙
๑๑	๐.๕๐	๐.๖๓	๓๓*	๐.๒๒	-๐.๑๕
๑๒	๐.๗๔	๐.๒๒	๓๔	๐.๕๖	๐.๔๔
๑๓*	๐.๒๖	๐.๐๗	๓๕	๐.๗๔	๐.๓๗
๑๔	๐.๕๒	๐.๒๒	๓๖*	๐.๑๓	๐.๑๙
๑๕	๐.๓๗	๐.๓๐	๓๗	๐.๓๗	๐.๓๐
๑๖	๐.๓๓	๐.๓๗	๓๘	๐.๒๔	๐.๔๑
๑๗	๐.๗๒	๐.๓๐	๓๙	๐.๖๓	๐.๒๒
๑๘*	๐.๒๐	๐.๐๔	๔๐	๐.๖๓	๐.๔๔
๑๙	๐.๗๒	๐.๓๓	๔๑*	๐.๓๑	-๐.๐๔
๒๐	๐.๗๗	๐.๔๔	๔๒	๐.๓๗	๐.๓๐
๒๑	๐.๖๓	๐.๓๐	๔๓*	๐.๙๑	-๐.๐๔
๒๒*	๐.๙๓	๐.๑๕	๔๔	๐.๖๓	๐.๕๙

ตารางที่ ๖ ระดับความยากง่าย(P) อำนาจจำแนก(D) ของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง "น้ำ" (ต่อ)

ข้อที่	P	D	ข้อที่	P	D
๔๕	๐.๒๖	๐.๒๒	๖๓	๐.๔๑	๐.๒๒
๔๖	๐.๓๓	๐.๒๒	๖๔	๐.๔๙	๐.๕๒
๔๗	๐.๓๑	๐.๒๖	๖๕	๐.๓๑	๐.๓๓
๔๘	๐.๓๔	๐.๓๓	๖๖	๐.๒๖	๐.๒๒
๔๙	๐.๓๐	๐.๓๐	๖๗	๐.๓๑	๐.๔๑
๕๐	๐.๕๗	๐.๕๑	๖๘	๐.๔๘	๐.๓๐
๕๑*	๐.๖๓	๐.๐๐	๖๙	๐.๓๙	๐.๒๖
๕๒*	๐.๙๓	๐.๐๗	๗๐*	๐.๖๑	๐.๐๔
๕๓	๐.๓๙	๐.๕๖	๗๑	๐.๓๔	๐.๒๒
๕๔*	๐.๒๗	๐.๑๙	๗๒	๐.๖๕	๐.๔๘
๕๕*	๐.๐๙	๐.๑๑	๗๓	๐.๖๑	๐.๕๘
๕๖	๐.๕๐	๐.๕๖	๗๔*	๐.๘๑	๐.๐๗
๕๗	๐.๕๖	๐.๒๖	๗๕	๐.๕๗	๐.๒๖
๕๘	๐.๓๒	๐.๕๑	๗๖	๐.๕๓	๐.๓๓
๕๙	๐.๖๙	๐.๒๖	๗๗*	๐.๙๑	๐.๐๔
๖๐	๐.๖๑	๐.๔๘	๗๘	๐.๓๔	๐.๒๒
๖๑	๐.๕๓	๐.๒๒	๗๙*	๐.๓๕	๐.๑๕
๖๒	๐.๖๑	๐.๕๖	๘๐*	๐.๓๒	๐.๑๙

หมายเหตุ * หมายถึงข้อสอบที่ใช้ไม่ได้

หาค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง(r_{tt}) ของแบบทดสอบ โดยใช้ K-R 20

$$r_{tt} = \frac{K}{K-1} \left(\frac{S_t^2 - \sum P_i Q_i}{S_t^2} \right)$$

r_{tt} = สัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง

K = จำนวนข้อสอบในแบบทดสอบ

S_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนของผู้ถูกทดสอบทั้งหมด

P_i = สัดส่วนของคนที่ตอบข้อสอบแต่ละข้อ ได้ถูกต้อง

Q_i = สัดส่วนของคนที่ตอบข้อสอบแต่ละข้อ ผิด

$$r_{tt} = \frac{50}{50-1} \left(\frac{59.594 - 10.594}{59.594} \right)$$

$$= 0.89$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒. การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนวิทยาศาสตร์ที่ได้จากการสอบคัดเลือก
เข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ของกลุ่มทดลองที่ ๑ กับกลุ่มทดลองที่ ๒

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๗ คะแนนวิทยาศาสตร์จากการสอบเข้าเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๑ (ม.๑) ของกลุ่มทดลองทั้งสอง

กลุ่มทดลองที่ ๑				กลุ่มทดลองที่ ๒			
คะแนน (X)	ความถี่ (f)	fX	fX ²	คะแนน (X)	ความถี่ (f)	fX	fX ²
๒๐	๑	๒๐	๔๐๐	๒๐	๑	๒๐	๔๐๐
๑๙	๒	๓๘	๗๒๒	๑๙	๑	๑๙	๓๖๑
๑๘	๕	๙๐	๑๔๔๕	๑๘	๑	๑๘	๓๒๔
๑๖	๖	๙๖	๑๕๓๖	๑๗	๔	๖๘	๑๑๕๖
๑๕	๔	๖๐	๙๐๐	๑๖	๗	๑๑๒	๑๗๖๒
๑๔	๗	๙๘	๑๓๗๒	๑๕	๗	๑๐๕	๑๕๗๕
๑๓	๔	๕๒	๖๗๖	๑๔	๔	๕๖	๗๘๔
๑๒	๗	๘๔	๑๐๐๘	๑๓	๔	๕๒	๖๗๖
๑๑	๔	๔๔	๔๘๔	๑๒	๗	๘๔	๑๐๐๘
๑๐	๒	๒๐	๒๐๐	๑๑	๔	๔๔	๔๘๔
๙	๒	๑๘	๑๖๒	๑๐	๓	๓๐	๓๐๐
๘	๑	๘	๖๔	๙	๑	๙	๘๑
				๗	๑	๗	๔๙
Σ	๔๕	๖๒๓	๘๙๖๙	Σ	๔๕	๖๒๔	๘๙๙๐

การทดสอบความมีนัยสำคัญของผลต่างของมัธยัม เลขคณิตของคะแนนสอบเข้าเรียน
ชั้นมัธยมปีที่ ๑ ของกลุ่มทดลองทั้งสองก่อนการทดลองสอน

ก. หาคะแนนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม ($\bar{X}$)

$$\bar{X} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n fX_i$$

f = ความถี่

X = คะแนนของนักเรียนแต่ละคนในกลุ่มนั้นๆ

n = จำนวนนักเรียนแต่ละกลุ่ม

กลุ่มที่ ๑ $\bar{X}_1 = \frac{๖๒๓}{๔๔}$
= ๑๓.๘๔๔

กลุ่มที่ ๒ $\bar{X}_2 = \frac{๖๒๔}{๔๔}$
= ๑๓.๘๖๓

ข. หาค่าความแปรปรวนของคะแนน (S^2) โดยใช้สูตร

$$S^2 = \frac{\sum fX^2 - \frac{(\sum fX)^2}{n}}{n-1}$$

X = คะแนนของนักเรียนแต่ละคนในกลุ่มนั้นๆ

n = จำนวนนักเรียนแต่ละกลุ่ม

กลุ่มที่ ๑ $S_1^2 = \frac{๘๘๖๔ - \frac{(๖๒๓)^2}{๔๔}}{๔๔}$
= ๗.๘๑๖

กลุ่มที่ ๒ $S_2^2 = \frac{๘๘๘๐ - \frac{(๖๒๔)^2}{๔๔}}{๔๔}$
= ๗.๖๖๕

ค. ทดสอบความแปรปรวน (Variance) ของคะแนนของกลุ่มทดลองทั้งสอง โดยใช้ค่าเอฟ (F-test)

$$H_0: \sigma_1^2 = \sigma_2^2$$

$$F = \frac{S_1^2}{S_2^2}$$

$$= \frac{๗.๘๑๖}{๗.๖๖๔}$$

$$= ๑.๐๒๖$$

ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degrees of freedom) มีค่าเท่ากับ $n_1 - 1$ และ $n_2 - 1$ เมื่อ n_1 คือจำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ ๑ และ n_2 คือจำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ ๒

จากตารางค่าของเอฟที่ระดับความมีนัยสำคัญ .๕๗๕ $F_{๔๔,๔๔}$ มีค่าประมาณ ๑.๘๘๐

จากตารางค่าของเอฟที่ระดับความมีนัยสำคัญ .๐๒๕ $F_{๔๔,๔๔}$ มีค่าประมาณ ๑.๕๓๒

ค่าเอฟที่คำนวณได้มีค่าอยู่ระหว่าง ๑.๕๓๒ - ๑.๘๘๐

$$\therefore \sigma_1^2 = \sigma_2^2 \text{ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ } .๐๕$$

ง. ทดสอบความมีนัยสำคัญของผลต่างของมัธยฐาน เลขคณิตของกลุ่มทดลองทั้งสอง โดยใช้ค่าที (t-test)

$$H_0: \mu_1 = \mu_2$$

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

$$= \frac{100.0000 - 100.0000}{\sqrt{\frac{(44-1)(7.406)^2 + (44-1)(7.665)^2}{44 + 44 - 2} \left(\frac{1}{44} + \frac{1}{44} \right)}}$$

ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (degrees of freedom) มีค่าเท่ากับ $n_1 + n_2 - 2$
เมื่อ n_1 คือจำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ ๑ และ n_2 คือจำนวนนักเรียนใน
กลุ่มทดลองที่ ๒

จากตารางค่าของทีที่ระดับความมีนัยสำคัญ ๐.๐๕ t_{42} มีค่าประมาณ ± 1.96
ค่าที่คำนวณได้มีค่าตัวเลขน้อยกว่าที จากตาราง

$$\therefore \mu_1 = \mu_2 \text{ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ } 0.05$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓. การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์
ของกลุ่มทดลองที่ ๑ กับกลุ่มทดลองที่ ๒

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๘ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของกลุ่มทดลองทั้งสอง

กลุ่มทดลองที่ ๑				กลุ่มทดลองที่ ๒			
คะแนน (X)	ความถี่ (f)	FX	FX ²	คะแนน (X)	ความถี่ (f)	FX	FX ²
๔๓	๑	๔๓	๑๘๔๙	๔๔	๑	๔๔	๑๙๓๖
๔๒	๒	๘๔	๓๖๗๘	๔๑	๒	๘๒	๓๓๖๒
๓๙	๑	๓๙	๑๕๒๑	๓๙	๑	๓๙	๑๕๒๑
๓๗	๓	๑๑๑	๔๑๐๗	๓๘	๓	๑๑๔	๔๓๓๒
๓๖	๒	๗๒	๒๕๙๒	๓๖	๑	๓๖	๑๒๙๖
๓๕	๒	๗๐	๒๕๕๐	๓๕	๒	๗๐	๒๕๕๐
๓๔	๔	๑๓๖	๔๖๒๔	๓๔	๒	๖๘	๒๓๑๒
๓๓	๒	๖๖	๒๑๗๘	๓๓	๔	๑๓๒	๔๓๕๖
๓๒	๓	๙๖	๓๐๗๒	๓๒	๑	๓๒	๑๐๒๔
๓๑	๔	๑๒๔	๓๘๔๔	๓๑	๓	๙๓	๒๘๘๓
๒๙	๔	๑๑๖	๓๓๖๔	๓๐	๒	๖๐	๑๘๐๐
๒๘	๓	๘๔	๒๓๕๒	๒๘	๓	๘๔	๒๓๕๒
๒๗	๒	๕๔	๑๔๕๘	๒๗	๔	๑๐๘	๒๔๑๖
๒๖	๒	๕๒	๑๓๕๒	๒๖	๔	๑๐๔	๒๗๐๔
๒๕	๑	๒๕	๖๒๕	๒๕	๓	๗๕	๑๘๗๕
๒๔	๔	๙๖	๒๓๐๔	๒๓	๒	๔๖	๑๐๔๘
๒๓	๒	๔๖	๑๐๕๘	๒๒	๒	๔๔	๙๖๘
๒๒	๒	๔๔	๙๖๘	๒๑	๓	๖๓	๑๓๒๓
๒๐	๑	๒๐	๔๐๐	๑๘	๒	๓๖	๖๔๘
Σ	๔๕	๑๓๗๘	๔๓๖๕๖	Σ	๔๕	๑๓๓๐	๔๑๑๑๖

การทดสอบความมีนัยสำคัญของผลต่างของมัธยฐาน เลขคณิตของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของกลุ่มทดลองทั้งสอง

ก. หาคะแนนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม ($\bar{X}$)

$$\bar{X} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n fX_i$$

$$\begin{aligned} \text{กลุ่มที่ ๑ } \bar{X}_1 &= \frac{๑๓๗๘}{๔๔} \\ &= ๓๐.๖๒๒ \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{กลุ่มที่ ๒ } \bar{X}_2 &= \frac{๑๓๓๐}{๔๔} \\ &= ๒๙.๕๔๖ \end{aligned}$$

ข. หาค่าความแปรปรวนของคะแนน (S^2) โดยใช้สูตร

$$S^2 = \frac{\sum fX^2 - \frac{(\sum fX)^2}{n}}{n-1}$$

$$\begin{aligned} \text{กลุ่มที่ ๑ } S_1^2 &= \frac{๔๓๖๔๖ - \frac{(๑๓๗๘)^2}{๔๔}}{๔๔} \\ &= ๓๒.๙๒๒ \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{กลุ่มที่ ๒ } S_2^2 &= \frac{๔๑๑๑๖ - \frac{(๑๓๓๐)^2}{๔๔}}{๔๔} \\ &= ๔๑.๐๗๑ \end{aligned}$$

ค. ทดสอบความแปรปรวน (Variance) ของคะแนนของกลุ่มทดลองทั้งสองโดยใช้ค่าเอฟ (F-test)

$$H_0: \sigma_1^2 = \sigma_2^2$$

$$\begin{aligned} F &= \frac{S_2^2}{S_1^2} \\ &= \frac{๔๑.๐๗๑}{๓๒.๙๒๒} \\ &= ๑.๒๔๘ \end{aligned}$$

ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degrees of freedom) มีค่าเท่ากับ $n_1 - 1$ และ $n_2 - 1$ เมื่อ n_1 คือจำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ ๑ และ n_2 คือจำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ ๒

จากตารางค่าของเอฟที่ระดับความมีนัยสำคัญ .๘๗๕ $F_{๔๔, ๔๔}$ มีค่าประมาณ ๑.๘๘๐

จากตารางค่าของเอฟที่ระดับความมีนัยสำคัญ .๐๒๕ $F_{๔๔, ๔๔}$ มีค่าประมาณ ๐.๕๓๒

ค่าเอฟที่คำนวณได้มีค่าอยู่ระหว่าง ๐.๕๓๒ - ๑.๘๘๐

$$\therefore s_1^2 = s_2^2 \text{ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ } .๐๕$$

ง. ทดสอบความมีนัยสำคัญของผลต่างของมัธยฐาน เลขคณิตของกลุ่มทดลองทั้งสองโดยใช้ค่าที (t-test)

$$H_0: \mu_1 = \mu_2$$

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

$$= \frac{๓๐.๖๒๒ - ๒๙.๕๕๖}{\sqrt{\frac{(๔๔ - ๑)๓๒.๙๒๒ + (๔๔ - ๑)๔๑.๐๗๑}{๔๔ + ๔๔ - ๒} \left(\frac{๑}{๔๔} + \frac{๑}{๔๔} \right)}}$$

$$= ๐.๖๔๘$$

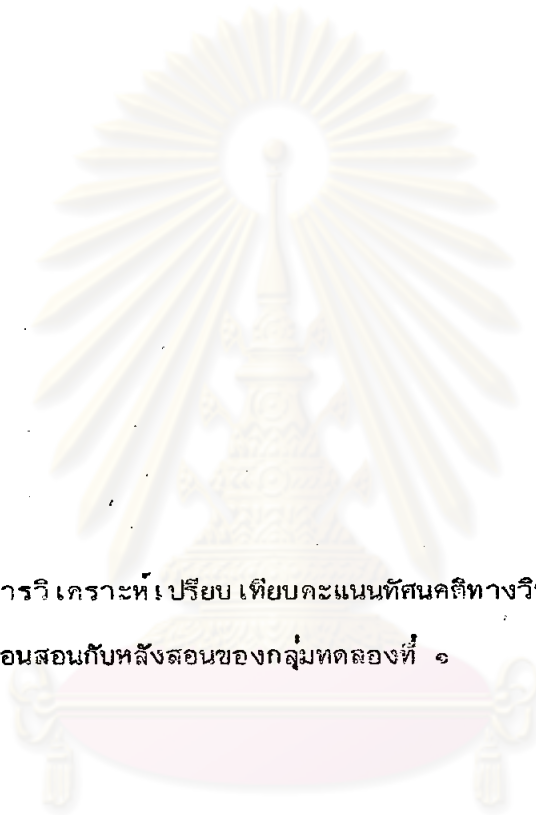
ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degrees of freedom) มีค่าเท่ากับ $n_1 + n_2 - 2$

เมื่อ n_1 คือจำนวนนักเรียนของกลุ่มทดลองที่ ๑ และ n_2 คือจำนวนนักเรียนของกลุ่มทดลองที่ ๒

จากตารางค่าของทีที่ระดับความมีนัยสำคัญ .๐๕ $t_{๘๘}$ มีค่าประมาณ ๑.๙๖

ค่าทีที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าค่าทีจากตาราง

$$\therefore \mu_1 = \mu_2 \text{ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ } .๐๕$$

-
๔. การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติทางวิทยาศาสตร์
ก่อนสอนกับหลังสอนของกลุ่มทดลองที่ ๑

ศูนย์วิทยพัธพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔ คะแนนที่นักศึกษาทางวิทยาศาสตร์ก่อนสอนกับหลังสอนของกลุ่มทดลองที่ ๑

คนที่	ก่อนสอน (X_1)	หลังสอน (X_2)	$X_2 - X_1$ (d)	d^2
๑	๑๑๐	๑๐๗	-๓	๙
๒	๘๗	๑๐๘	๒๑	๔๔๑
๓	๘๔	๑๐๘	๒๔	๕๗๖
๔	๘๕	๑๐๗	๒๒	๔๘๔
๕	๑๐๗	๑๐๐	-๗	๔๙
๖	๘๐	๘๓	๓	๙
๗	๑๒๒	๑๒๓	๑	๑
๘	๘๑	๑๐๗	๒๖	๖๗๖
๙	๑๒๖	๑๒๒	-๔	๑๖
๑๐	๑๑๑	๑๑๒	๑	๑
๑๑	๑๑๑	๑๓๓	๒๒	๔๘๔
๑๒	๑๑๒	๑๑๘	๖	๓๖
๑๓	๑๐๘	๑๐๓	-๕	๒๕
๑๔	๑๐๓	๑๒๖	๒๓	๕๒๙
๑๕	๑๐๐	๑๐๔	๔	๑๖
๑๖	๑๑๗	๑๑๗	๐	๐
๑๗	๑๐๖	๑๑๑	๕	๒๕
๑๘	๑๑๑	๑๒๔	๑๓	๑๖๙
๑๙	๑๑๐	๑๑๐	๐	๐
๒๐	๑๒๖	๑๒๐	-๖	๓๖
๒๑	๑๒๗	๑๒๙	๒	๔
๒๒	๑๒๓	๑๒๕	๒	๔
๒๓	๑๐๖	๑๑๖	๑๐	๑๐๐

ตารางที่ ๕ คะแนนทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ก่อนสอนกับหลังสอนของกลุ่มทดลองที่ ๑ (ต่อ)

คนที่	ก่อนสอน (X_1)	หลังสอน (X_2)	$X_2 - X_1$ (d)	d^2
๒๔	๑๒๗	๑๓๒	๕	๒๕
๒๕	๑๑๓	๑๐๗	-๖	๓๖
๒๖	๑๒๒	๑๒๕	๓	๙
๒๗	๑๐๐	๑๑๒	๑๒	๑๔๔
๒๘	๑๒๕	๑๐๘	-๑๖	๒๕๖
๒๙	๑๑๘	๑๐๖	-๑๒	๑๔๔
๓๐	๑๑๗	๑๓๘	๒๑	๔๔๑
๓๑	๑๒๓	๑๐๘	-๑๕	๑๙๖
๓๒	๑๒๓	๑๓๒	๙	๘๑
๓๓	๑๒๕	๑๑๓	-๑๑	๑๒๑
๓๔	๑๑๗	๑๑๕	-๒	๔
๓๕	๑๑๕	๑๒๕	๑๐	๑๐๐
๓๖	๑๑๙	๑๒๗	๘	๖๔
๓๗	๑๐๑	๑๐๘	๗	๔๙
๓๘	๑๑๖	๑๐๗	-๙	๘๑
๓๙	๑๑๐	๑๑๑	๑	๑
๔๐	๑๑๘	๑๐๘	-๑๐	๑๐๐
๔๑	๑๒๕	๑๓๒	๗	๖๔
๔๒	๑๐๘	๑๐๙	๑	๑
๔๓	๑๐๕	๑๑๑	๖	๓๖
๔๔	๑๐๑	๑๐๙	๘	๖๔
๔๕	๑๑๒	๑๑๙	๗	๔๙
Σ	๕๐๑๓	๕๑๘๕	๑๗๑	๕๑๓๙

การทดสอบความมีนัยสำคัญของผลต่างของมัชฌิม เลขคณิตของคะแนนทัศนคติทาง
วิทยาศาสตร์ก่อนสอนกับหลังสอนของกลุ่มทดลองที่ ๑

ก. หาคะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ก่อนสอน
กับหลังสอน ($\bar{d}$)

$$\bar{d} = \frac{\sum_{i=1}^n d_i}{n}$$

$\bar{d}$ = ผลต่างของคะแนนทัศนคติทางวิทยาศาสตร์
ก่อนสอน (X_1) กับหลังสอน (X_2)

n = จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

$$= \frac{๑๗๑}{๔๕}$$

$$= ๓.๘๐๐$$

ข. หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่างของคะแนนทัศนคติทางวิทยาศาสตร์
ก่อนสอนกับหลังสอน (S_d)

$$S_d = \sqrt{\frac{\sum d^2 - (\sum d)^2/n}{n-1}}$$

$$= \sqrt{\frac{๕๑๓๔ - (๑๗๑)^2/๔๕}{๔๔}}$$

$$= ๑๐.๑๐๑$$

ค. ทดสอบความมีนัยสำคัญของผลต่างของมัชฌิม เลขคณิตของคะแนนทัศนคติทางวิทยา-
ศาสตร์ก่อนสอนกับหลังสอนของกลุ่มทดลองที่ ๑ โดยใช้ค่าที (t-test)

$$H_0: \mu_1 = \mu_2$$

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\bar{d}}{s_d / \sqrt{n}} \\
 &= \frac{๓.๘๐๐}{๑๐.๑๐๑ / \sqrt{๔๕}} \\
 &= ๒.๕๒๔
 \end{aligned}$$

ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degrees of freedom) มีค่าเท่ากับ $n-1$ เมื่อ n คือจำนวนนักเรียนในกลุ่ม

จากตารางค่าของ t ที่ระดับความมีนัยสำคัญ $.๐๕$ $t_{๔๔}$ มีค่าประมาณ ๒.๐๒

ค่าที่ได้คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าที่จากตาราง

$\therefore \mu_1 \neq \mu_2$ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $.๐๕$

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๔. การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติทางวิทยาศาสตร์
ก่อนสอนกับหลังสอนของกลุ่มทดลองที่ ๒

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑๐ คะแนนที่สมัครติหาทางวิทยาศาสตร์ก่อนสอบกับหลังสอบของกลุ่มทดลองที่ ๒

คนที่	ก่อนสอบ (X_1)	หลังสอบ (X_2)	$X_2 - X_1$ (d)	d^2
๑	๑๑๗	๑๒๒	๕	๒๕
๒	๙๙	๑๐๘	๙	๘๑
๓	๑๑๔	๑๐๓	-๑๑	๑๒๑
๔	๑๑๖	๑๐๘	-๘	๖๔
๕	๑๒๒	๑๔๐	๑๘	๓๒๔
๖	๑๑๔	๑๒๒	๘	๖๔
๗	๑๐๒	๑๑๐	๘	๖๔
๘	๑๐๐	๑๐๖	๖	๓๖
๙	๑๐๗	๑๐๙	๒	๔
๑๐	๑๑๑	๑๒๗	๑๖	๒๕๖
๑๑	๑๐๑	๑๐๓	๒	๔
๑๒	๑๐๓	๑๐๙	๖	๓๖
๑๓	๑๐๙	๑๑๔	๕	๒๕
๑๔	๑๐๙	๑๐๑	-๘	๖๔
๑๕	๑๒๑	๑๑๙	-๒	๔
๑๖	๑๐๐	๙๑	-๙	๘๑
๑๗	๑๐๒	๑๐๔	๒	๔
๑๘	๑๑๖	๑๒๔	๘	๖๔
๑๙	๑๐๑	๑๐๔	๓	๙
๒๐	๑๑๒	๑๐๗	-๕	๒๕
๒๑	๑๑๐	๑๐๘	-๒	๔
๒๒	๑๑๗	๑๓๓	๑๖	๒๕๖
๒๓	๑๐๙	๑๑๓	๔	๑๖

ตารางที่ ๑๐ คะแนนที่สมัครติทางวิทยาศาสตร์ก่อนสอนกับหลังสอนของกลุ่มทดลองที่ ๒ (ต่อ)

คนที่	ก่อนสอน (X_1)	หลังสอน (X_2)	$X_2 - X_1$ (d)	d^2
๒๔	๑๐๙	๑๑๖	๗	๔๙
๒๕	๑๑๖	๑๓๖	๒๐	๔๐๐
๒๖	๑๑๒	๑๐๙	-๓	๙
๒๗	๑๑๕	๑๑๒	-๓	๙
๒๘	๑๑๓	๑๑๐	-๓	๙
๒๙	๑๒๙	๑๓๑	๒	๔
๓๐	๑๐๙	๑๐๕	-๔	๑๖
๓๑	๑๐๕	๑๐๖	๑	๑
๓๒	๑๐๘	๑๑๕	๖	๓๖
๓๓	๑๑๓	๑๑๑	-๒	๔
๓๔	๑๐๓	๑๐๙	๖	๓๖
๓๕	๑๒๐	๑๑๕	-๕	๒๕
๓๖	๑๐๖	๑๐๕	-๑	๑
๓๗	๑๑๘	๑๒๖	๘	๖๔
๓๘	๑๐๙	๑๑๘	๙	๘๑
๓๙	๑๑๙	๑๑๕	-๔	๑๖
๔๐	๑๑๙	๑๒๐	๑	๑
๔๑	๑๒๒	๑๒๗	๕	๒๕
๔๒	๑๑๘	๑๑๕	-๓	๑๖
๔๓	๑๒๕	๑๓๐	๖	๓๖
๔๔	๑๑๙	๑๒๑	๒	๔
๔๕	๑๒๖	๑๒๑	-๕	๒๕
Σ	๕๖๕๙	๕๑๕๖	๑๑๒	๒๔๙๘

การทดสอบความมีนัยสำคัญของผลต่างของมัชฌิม เลขคณิต ของคะแนนทัศนคติทาง
วิทยาศาสตร์ก่อนสอนกับหลังสอนของกลุ่มทดลองที่ ๒

ก. หาคะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ก่อนสอน
กับหลังสอน ($\bar{d}$)

$$\bar{d} = \frac{\sum_{i=1}^n d_i}{n}$$

$$\bar{d} = \frac{๑๑๒}{๔๔}$$

$$= ๒.๕๔๕$$

ข. หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่างของคะแนนทัศนคติทางวิทยาศาสตร์
ก่อนสอนกับหลังสอน (S_d)

$$S_d = \sqrt{\frac{\sum d^2 - [(\sum d)^2/n]}{n-1}}$$

$$= \sqrt{\frac{๒๔๔๘ - \frac{(๑๑๒)^2}{๔๔}}{๔๔}}$$

$$= ๗.๑๐๒$$

ค. ทดสอบความมีนัยสำคัญของผลต่างของมัชฌิม เลขคณิตของคะแนนทัศนคติทาง
วิทยาศาสตร์ก่อนสอนกับหลังสอนของกลุ่มทดลองที่ ๒ โดยใช้ค่าที (t-test)

$$H_0: \mu_1 = \mu_2$$

$$t = \frac{\bar{d}}{S_d/\sqrt{n}}$$

$$= \frac{๒.๕๔๕}{๗.๑๐๒/\sqrt{๔๔}}$$

$$= ๒.๓๕๑$$

ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degrees of freedom) มีค่าเท่ากับ $n-1$ เมื่อ n คือจำนวนนักเรียนในกลุ่ม

จากตารางค่าของที่ระดับความมีนัยสำคัญ $.05$ t_{42} มีค่าประมาณ ๒.๐๒ ค่าที่ได้คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าที่จากตาราง

∴ $\mu_1 \neq \mu_2$ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $.05$

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๖. การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติทางวิทยาศาสตร์
ที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มทดลองที่ ๑ กับกลุ่มทดลองที่ ๒

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑๑ มีขัณม เลขคณิตของผลต่างของคะแนนทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ก่อนสอนกับหลังสอน (ข) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่างของคะแนนทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ก่อนสอนกับหลังสอน (S_d) ของกลุ่มทดลองทั้งสอง

กลุ่ม	$\bar{d}$	S_d
กลุ่มทดลองที่ ๑	๓.๘๐๐	๑๐.๑๐๑
กลุ่มทดลองที่ ๒	๒.๘๘๘	๗.๑๐๒

การทดสอบความมีนัยสำคัญของผลต่างของมีขัณม เลขคณิตของคะแนนทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ที่เพิ่มขึ้น (คะแนนทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ที่เพิ่มขึ้น = ผลต่างของคะแนนทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ก่อนสอนกับหลังสอน) ของกลุ่มทดลองทั้งสอง

ก. ทดสอบความแปรปรวน (Variance) ของคะแนนของกลุ่มทดลองทั้งสองโดยใช้ค่าเอฟ (F-test)

$$H_0: \sigma_1^2 = \sigma_2^2$$

$$F = \frac{S_{d_1}^2}{S_{d_2}^2}$$

$$= \frac{(๑๐.๑๐๑)^2}{(๗.๑๐๒)^2}$$

$$= ๒.๐๒๓$$

ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (degrees of freedom) มีค่าเท่ากับ $n_1 - 1$ และ $n_2 - 1$ เมื่อ n_1 คือจำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ ๑ และ n_2 คือจำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ ๒

จากตารางค่าของเอฟที่ระดับความมีนัยสำคัญ (๕%) $F_{๔๔,๔๔}$ มีค่าประมาณ ๒.๓๐

จากตารางค่าของ เอฟที่ระดับความมีนัยสำคัญ (๐.๐๕) $F_{๔๔,๔๔}$ มีค่าประมาณ ๐.๔๓๔

ค่าเอฟที่คำนวณได้มีค่าอยู่ระหว่าง ๐.๔๓๔ - ๒.๓๐

$$\therefore S_1^2 = S_2^2 \text{ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ } .๐๑$$

ข. ทดสอบความมีนัยสำคัญของผลต่างของมีซิมิ เลขคณิตของคะแนนทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ที่เพิ่มขึ้น ของกลุ่มทดลองทั้งสอง โดยใช้ค่าที (t-test)

Ho: $\mu_1 = \mu_2$

$$t = \frac{d_1 - d_2}{\sqrt{\frac{(n_1-1)S_{d_1}^2 + (n_2-1)S_{d_2}^2}{n_1+n_2-2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

= $\frac{๓.๘๐๐ - ๒.๔๘๘}{\dots}$

$$\sqrt{\frac{(๔๕-๑)(๑๐.๑๐๑)^2 + (๔๕-๑)(๗.๑๐๒)^2}{๔๕ + ๔๕ - ๒} \left(\frac{๑}{๔๕} + \frac{๑}{๔๕} \right)}$$

= ๐.๗๑๒

ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degrees of freedom) มีค่าเท่ากับ n_1+n_2-2

เมื่อ n_1 คือจำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ ๑ และ n_2 คือจำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ ๒

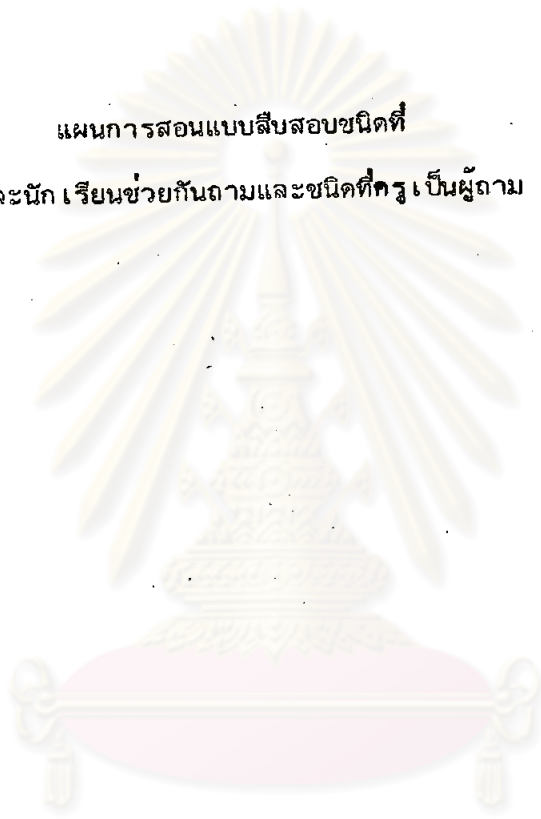
จากตารางค่าของทีที่ระดับความมีนัยสำคัญ ๐.๐๕ $t_{๔๔}$ มีค่าประมาณ ๑.๙๖

ค่าทีที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าค่าทีจากตาราง

$$\therefore \mu_1 = \mu_2 \text{ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ } .๐๕$$

ภาคผนวก ข.

แผนการสอนแบบสืบสอบชนิดที่
ครูและนักเรียนช่วยกันถามและชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการสอน

รายการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง "น้ำ" แบ่งเป็น ๖ หน่วย คือ

หน่วยที่ ๑ ความสำคัญและสมบัติของน้ำ ประกอบด้วยเรื่อง

- ความสำคัญของน้ำ
- จุดหลอมเหลวและจุดเดือดของน้ำ
- การเปลี่ยนสถานะของน้ำ
- ความหนาแน่นของน้ำ

หน่วยที่ ๒ แหล่งน้ำ ประกอบด้วยเรื่อง

- แหล่งน้ำบนดิน
- น้ำใต้ดิน
- แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น

หน่วยที่ ๓ ความสามารถในการละลายของสารในน้ำ ประกอบด้วยเรื่อง

- สารเจือปนในน้ำ
- การละลายของสารต่าง ๆ ในน้ำ
- การตกผลึก

หน่วยที่ ๔ น้ำกระด้าง ประกอบด้วยเรื่อง

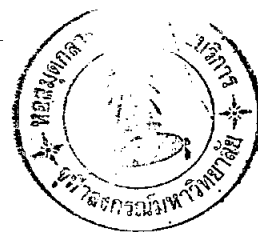
- สมบัติของน้ำกระด้าง
- วิธีแก้ น้ำกระด้าง
- ประโยชน์และโทษของน้ำกระด้าง

หน่วยที่ ๕ การแยกตัวถูกละลายหรือสารแขวนลอยในน้ำ ประกอบด้วยเรื่อง

- การกลั่น
- การกรอง
- การทำให้ตกตะกอน
- การทำน้ำประปา

หน่วยที่ ๖ น้ำเสีย ประกอบด้วยเรื่อง

- สาเหตุ และผลของน้ำเสีย
- วิธีป้องกัน และแก้ น้ำเสีย

เรื่อง ความสำคัญของน้ำ

เวลาที่ใช้สอน ๑ คาบ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อเรียนเรื่องนี้จบแล้ว นักเรียนควรจะสามารถ

๑. บอกได้น้ำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของพืชและสัตว์
๒. ยกตัวอย่างความสำคัญของน้ำที่มีต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้ถูกต้องอย่างน้อย ๓ ข้อ

เนื้อเรื่อง

น้ำมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ตลอดเวลา ในร่างกายของมนุษย์มีน้ำเป็นองค์ประกอบอยู่ ๒ ใน ๓ ของน้ำหนักตัว และในชีวิตประจำวันเราต้องใช้น้ำเพื่อบริโภค อุปโภค นอกจากนั้นเรายังใช้น้ำเพื่ออำนวยความสะดวกสบายอีกหลายประการ พืชและสัตว์ก็ต้องอาศัยน้ำในการดำรงชีวิต

ความคิดรวบยอด

สิ่งมีชีวิตมีน้ำเป็นส่วนประกอบ และต้องอาศัยน้ำในการดำรงชีวิต

อุปกรณ์

๑. ภาพการคั้นน้ำส้ม	๔. ภาพการดำนา
๒. ภาพคนกำลังคั้นน้ำ	๕. ภาพคนพายเรือ
๓. ภาพคนซักผ้าในคลอง	๖. ภาพน้ำตก

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ชี้หน้าเข้าสู่บทเรียน

ครูคิดภาพการคั้นน้ำส้มบนกระดาน แล้วถาม

ครู : ในภาพนี้ นักเรียนสังเกตเห็นอะไรบ้าง

(ส้ม คน กระชอน ถ้วยแก้ว น้ำส้ม)

ครูคิดภาพคนกำลังคั้นน้ำบนกระดาน แล้วถาม

ครู : ในภาพนี้ นักเรียนสังเกตเห็นอะไรบ้าง

(คน น้ำ ถ้วยแก้ว)

ครูตีตภาพคนซักผ้าในคลองบนกระดานแล้วถาม

ครู : ในภาพนี้ นักเรียนสังเกตเห็นอะไรบ้าง

(คน เสื้อผ้า น้ำ ผงซักฟอก ถังน้ำ)

ครูตีตภาพการดำนาบนกระดานแล้วถาม

ครู : ในภาพนี้ นักเรียนสังเกตเห็นอะไรบ้าง

(คน ต้นข้าว น้ำ)

ครูตีตภาพ คนขายเรือบนกระดานแล้วถาม

ครู : ในภาพนี้นักเรียนสังเกตเห็นอะไรบ้าง

(คน เรือ น้ำ)

ครูตีตภาพน้ำตกบนกระดาน แล้วถาม

ครู : ในภาพนี้ นักเรียนสังเกตเห็นอะไรบ้าง

(ภูเขา น้ำ ต้นไม้)

ครู : นักเรียนคิดว่าในภาพทั้งหมดนี้มีอะไรร่วมกันอยู่

(น้ำ)

ขั้นสอน

ครู : จากภาพเหล่านี้ นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับบทบาทของน้ำ

(น้ำมีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่)

ครู : น้ำมีความสำคัญอย่างไร

(น้ำมีความสำคัญต่อการเกษตร น้ำช่วยในการคมนาคม ฯลฯ)

ครู : ใครมีความเห็นอย่างอื่นอีกบ้าง

ครู : ใครสรุปความสำคัญของน้ำได้ให้ยกมือ

(น้ำมีความสำคัญต่อสิ่งมีชีวิต ดังนี้

๑. น้ำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของพืชและสัตว์

๒. น้ำมีประโยชน์ในการทำความสะดวก
๓. น้ำมีประโยชน์ในการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์
๔. น้ำช่วยในการคมนาคม
๕. น้ำเป็นแหล่งพลังงาน)

ครู : ใครบอกอัตราส่วนโดยน้ำหนักของน้ำที่มีอยู่ในร่างกายมนุษย์ได้ให้ยกมือ
(๒ ใน ๓ ของน้ำหนักตัว)

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูบอกนักเรียนว่า "ครูจะให้ให้นักเรียนดูภาพต่อไปนี้ที่ละภาพ ให้นักเรียนสังเกตและตั้งคำถามเกี่ยวกับน้ำ" ถ้านักเรียนตั้งคำถามที่ไม่เกี่ยวกับความสำคัญของน้ำ ครูจะพูดว่า "ครูจะให้ นักเรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับความสำคัญของน้ำ"

ขั้นสอน

ครูติดภาพการค้ำน้ำบนกระดาน แล้วให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : การทำนาต้องอาศัยอะไรบ้าง, น้ำมีความสำคัญต่อการเกษตรใช่ไหม
(เงิน ที่ดิน แรงงานของคน น้ำ, ไร่)

ครูติดภาพคนพายเรือบนกระดาน แล้วบอกให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : น้ำมีความสำคัญต่อการคมนาคมใช่ไหม
(ใช่)

ครูติดภาพการค้ำน้ำส้มบนกระดาน แล้วให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : น้ำเป็นส่วนประกอบของผลไม้ใช่ไหม
(ใช่)

ครู : ผลไม้จัดเป็นอะไร

(พืช)

ครูติดภาพคนค้ำน้ำบนกระดาน แล้วถาม

ครู : น้ำเป็นส่วนประกอบของพืชเท่านั้นหรือ

(น้ำเป็นส่วนประกอบของพืชและสัตว์)

ครู : ใครบอกอัตราส่วนโดยน้ำหนักของน้ำที่มีอยู่ในร่างกายมนุษย์ได้ให้ยกมือ
(๒ ใน ๓ ของน้ำหนักตัว)

ครูตีภาพการซึ่กน้ำในคลองบนกระดาน แล้วให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : น้ำมีประโยชน์ต่อการซึ่กน้ำทำความสะอาดใช้ใหม่, การทำความสะอาด
ต้องใช้อะไรบ้าง

(ใช้, น้ำ ผงซักฟอก หรือสบู่)

ครูนำภาพน้ำตกมาติดบนกระดาน แล้วให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : น้ำตกมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยว และการผลิตกระแสไฟฟ้าใช้ใหม่
(ใช้)

ครู : เราอาศัยอะไรของน้ำในการผลิตกระแสไฟฟ้า
(พลังงานของน้ำ)

ครู : ใครจะสรุปความสำคัญของน้ำได้ให้ยกมือ
(เหมือนการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม)

การประเมินผล สังเกตจาก

การตอบคำถาม การตั้งคำถาม (เฉพาะการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกัน-
ถาม) และการสรุปของนักเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง จุดหลอมเหลวและจุดเดือดของน้ำ

เวลาที่ใช้สอน ๒ คาบ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อเรียนเรื่องนี้จบแล้ว นักเรียนควรจะสามารถ

๑. บอกได้ว่า น้ำมี ๓ สถานะ คือ ของแข็ง ของเหลว ก๊าซ
๒. ระบุได้ว่า จุดหลอมเหลวของน้ำแข็งเท่ากับ 0°C จุดเดือดของน้ำเท่ากับ 100°C
๓. อธิบายได้ว่าจุดหลอมเหลวของน้ำแข็งบางที่เรียกว่าจุดเยือกแข็งของน้ำได้ เพราะ

มีอุณหภูมิเท่ากัน

๔. อธิบายความหมายของความร้อนแฝงของการหลอมเหลว ของน้ำแข็ง และความร้อนแฝงของการกลายเป็นไอได้ถูกต้อง

๕. บอกได้ว่า ขณะที่น้ำเปลี่ยนสถานะอุณหภูมิจะคงที่

๖. บอกได้ว่าการระเหยหมายถึงปรากฏการณ์ที่ของเหลวได้รับความร้อนแล้วกลายเป็นไอ

เป็นไอ

๗. อธิบายได้ว่าการควบแน่นของน้ำ หมายถึงปรากฏการณ์ที่ไอน้ำรวมตัวกันเป็นหยดน้ำ

เนื้อเรื่อง

น้ำมี ๓ สถานะ คือ ของแข็ง ของเหลว และก๊าซ ขณะที่น้ำแข็งกำลังหลอมเหลว อุณหภูมิจะคงที่ ที่ 0°C ซึ่งเป็นจุดหลอมเหลวของน้ำแข็ง ความร้อนที่น้ำแข็งใช้ไปเพื่อเปลี่ยนสถานะ เรียกว่าความร้อนแฝงของการหลอมเหลวของน้ำแข็ง ในทำนองเดียวกัน ขณะที่น้ำกำลังเดือด อุณหภูมิจะคงที่ที่ 100°C ซึ่งเป็นจุดเดือดของน้ำ ความร้อนที่น้ำเดือดใช้ไปในการเปลี่ยนสถานะ เรียกว่าความร้อนแฝงของการกลายเป็นไอ

เมื่อน้ำได้รับความร้อนจะระเหยกลายเป็นไอ ถ้าทำให้อุณหภูมิลดลงไอน้ำจะควบแน่นเป็นหยดน้ำ

ความคิดรวบยอด

ขณะที่น้ำกำลังเปลี่ยนสถานะอุณหภูมิจะคงที่ อุณหภูมินั้นคือจุดหลอมเหลวของน้ำ เมื่อ

น้ำ เปลี่ยนจากน้ำแข็ง เป็นของเหลว หรือเป็นจุดเดือดของน้ำ เมื่อน้ำเปลี่ยนจากของเหลว เป็นก๊าซ
อุปกรณ์

๑. ตารางแสดงผลการวัดอุณหภูมิของน้ำแข็งทุก ๑ นาที จนน้ำแข็งหลอม เหลวหมด
 และแสดงอุณหภูมิของน้ำต่อไปอีก ๕ นาที

๒. ถ้วยแก้ว
๓. น้ำร้อน และน้ำแข็ง
๔. เทอร์โมมิเตอร์
๕. จุกยางเจาะ ๒ รู
๖. หลอดน้ำก๊าซ
๗. ขาดังและที่จับหลอดทดลอง
๘. ตะเกียงอัลกอฮอล์ พร้อมทั้งก้นลม
๙. เศษกระเบื้องแตก
๑๐. หลอดทดลองขนาดใหญ่

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูนำถ้วยแก้วซึ่งใส่น้ำแข็ง และถ้วยแก้วซึ่งใส่น้ำร้อนมาให้ให้นักเรียนดู แล้วถาม

ครู : น้ำมีกี่สถานะ อะไรบ้าง

(๓ สถานะ ได้แก่ ของแข็ง ของเหลว และก๊าซ)

ขั้นสอน

ครูติดตารางแสดงผลการวัดอุณหภูมิของน้ำแข็งทุก ๑ นาที จนน้ำแข็งละลายหมด และ
 แสดงอุณหภูมิของน้ำอีก ๕ นาที และบอกนักเรียนว่าเครื่องหมายกากบาทแสดงว่านาฬิกานั้นน้ำแข็ง
 ละลายหมด แล้วครูถาม

ครู : ทำไมขณะที่น้ำแข็งกำลังหลอม เหลวอุณหภูมิจึงคงที่ที่ 0°C เมื่อหลอม เหลว

หมดแล้วอุณหภูมิจึงสูงขึ้น

(เพราะน้ำแข็งต้องใช้ความร้อนในการหลอม เหลว)

ครู : ความร้อนที่น้ำแข็งใช้ในการเปลี่ยนสถานะเรียกว่าอะไร
(ความร้อนแฝงของการหลอม เหลวของน้ำแข็ง)

ครู : จุดหลอมเหลวของน้ำแข็ง เท่ากับกี่ °C
(๐°C)

ครู : จุดหลอมเหลวของน้ำแข็ง เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่าอะไร
(จุดเยือกแข็ง)

ครู : จุดเยือกแข็ง เท่ากับกี่ °C
(๐°C)

ครูเรียกนักเรียน ๑ คน ออกมาเขียนกราฟโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการหาจุดหลอมเหลวของน้ำแข็ง แล้วถาม

ครู : เมื่อนักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการหาจุดหลอมเหลวของน้ำแข็งมาเขียนกราฟเส้นกราฟที่ได้มีลักษณะอย่างไร

(ขณะที่น้ำแข็งกำลังหลอมเหลว เส้นกราฟจะขนานกับแกนนอน เมื่อน้ำแข็งหลอมเหลวหมด กราฟจะชันขึ้น เป็นเส้นตรง)

ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น ๔ กลุ่ม แล้วให้นักเรียนทำการทดลองโดยใช้หลอดทดลองขนาดใหญ่ ใส่ น้ำกลั่น ๒๐ cm³ ใส่เศษกระดาษ ๔ ชิ้น ใช้จุกยางที่มีเทอร์โมมิเตอร์ และหลอดนำก๊าซเสียขอยุ่นำไปปิดปากหลอดทดลอง ต้มน้ำในหลอด และสังเกตอุณหภูมิทุก ๑ นาที เป็น ๑๐ นาที นำปิเปตอร์ใส่น้ำเย็นไปอังที่ปลายหลอดนำก๊าซ แล้วให้ตัวแทนกลุ่มมารายงานผลการบันทึกอุณหภูมิโดยเขียนบนกระดาน แล้วครูถาม

ครู : ตามปกติจุดเดือดของน้ำ เท่ากับกี่ °C
(๑๐๐°C)

ครู : จากการทดลองนักเรียนหาจุดเดือดของน้ำได้เท่ากับเท่าไร
(๔๗°C , ๔๔°C)

ครู : ทำไมนักเรียนจึงหาจุดเดือดของน้ำได้ไม่เท่ากับ ๑๐๐°C
(เพราะอาจจะอ่านเทอร์โมมิเตอร์ คลาดเคลื่อน, เทอร์โมมิเตอร์ไม่ได้มาตรฐาน)

ครู : ขณะที่น้ำกำลังเดือด ทำไมอุณหภูมิจึงคงอยู่ที่ 100°C

(เพราะน้ำเดือดต้องใช้ความร้อนไปในการเปลี่ยนเป็นไอน้ำ)

ครู : ความร้อนที่น้ำเดือดใช้ในการเปลี่ยนสถานะ เรียกว่าอะไร

(ความร้อนแฝงของการกลายเป็นไอ)

ครู : ขณะที่น้ำกลั่นเย็นตัวลง สังเกตเห็นอะไรที่ปลายหลอดน้ำกลั่น

(ไอน้ำ)

ครู : ปรากฏการณ์ที่ของเหลวได้รับความร้อน แล้วกลายเป็นไอเรียกว่าอะไร

(การระเหย)

ครู : เมื่อนักเรียนนำบีกเกอร์มาอังที่ปลายหลอดน้ำกลั่น สังเกตเห็นอะไร

(หยดน้ำ)

ครู : ปรากฏการณ์ที่ไอน้ำรวมตัวกันเป็นหยดน้ำ เรียกว่าอะไร

(การควบแน่น)

ครูเรียกนักเรียน ๑ คนออกมาเขียนกราฟบนกระดานโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการหาจุดเดือดของน้ำ แล้วครูถาม

ครู : เมื่อนักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการหาจุดเดือดของน้ำมาเขียนกราฟเส้น

กราฟที่ได้มามีลักษณะอย่างไร

(เมื่อให้ความร้อนแก่น้ำกราฟจะชันขึ้นเป็นเส้นตรง เมื่อน้ำเดือดกราฟจะขนานกับแกนนอน)

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูนำถ้วยแก้วซึ่งใส่น้ำแข็งและถ้วยแก้วซึ่งใส่น้ำร้อนมาให้ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : น้ำมีกี่สถานะ อะไรบ้าง

(๓ สถานะคือ ของแข็ง ของเหลว และก๊าซ)

ขั้นสอน

ครูนำตารางแสดงผลการวัดอุณหภูมิ ของน้ำแข็งทุก ๑ นาที จนน้ำแข็งละลายหมด และแสดงอุณหภูมิของน้ำต่อไปอีก ๕ นาที และบอกนักเรียนว่าเครื่องหมายกากบาทแสดงว่า นาทีนั้น น้ำแข็งละลายหมดแล้วให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : ขณะที่น้ำกำลังหลอมเหลวทำไมอุณหภูมิจึงคงที่ที่ 0°C เมื่อหลอมเหลวหมดอุณหภูมิจึงสูงขึ้น

(เพราะน้ำแข็งต้องใช้ความร้อนในการหลอมเหลว)

ครู : ความร้อนที่น้ำแข็งใช้ในการเปลี่ยนสถานะ เรียกว่าอะไร
(ความร้อนแฝงของการหลอมเหลวของน้ำแข็ง)

ครู : นักเรียนจะถามอะไรอีก

นักเรียน : จุดหลอมเหลวของน้ำแข็งเท่ากับ 0°C ใช่ไหม
(ใช่)

ครู : จุดหลอมเหลวของน้ำแข็ง เรียกอีกอย่างว่าอะไร
(จุดเยือกแข็ง)

ครู : จุดเยือกแข็งมีอุณหภูมิเท่ากับเท่าไร
(0°C)

ครูเรียกนักเรียนออกมา ๑ คน ให้เขียนกราฟบนกระดานโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการหาจุดหลอมเหลวของน้ำแข็ง แล้วครูถาม

ครู : เมื่อนักเรียน นำข้อมูลที่ได้จากการหาจุดหลอมเหลว ของน้ำแข็ง มาเขียนกราฟเส้นกราฟที่ได้มีลักษณะอย่างไร

(ขณะที่น้ำแข็งกำลังหลอมเหลว เส้นกราฟจะขนานกับแกนนอน เมื่อน้ำแข็งหลอมเหลวหมดกราฟจะชันขึ้นเป็นเส้นตรง)

ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น ๔ กลุ่ม แล้วให้นักเรียนทำการทดลองโดยใช้หลอดทดลองขนาดใหญ่ใส่น้ำกลั่น 20 cm^3 ใส่เศษกระเบื้อง ๔ ชิ้นใช้จุกยางที่มีเทอร์โมมิเตอร์และหลอดนำก๊าซ เสียบบู๋นำไปปิดปากหลอดทดลอง ต้มน้ำในหลอดและสังเกตอุณหภูมิทุก ๑ นาที เป็นเวลา ๑๐ นาที นำบีกเกอร์ ใส่น้ำเย็นไปอังที่ปลายหลอดนำก๊าซแล้วให้ตัวแทนกลุ่มออกมาเขียนผลการบันทึกอุณหภูมิบนกระดาน แล้วให้นักเรียนตั้งคำถามอย่างน้อย ๔ คำถาม

นักเรียน : จุดเดือดของน้ำเท่ากับกี่ °C

(๑๐๐ °C ฯลฯ)

นักเรียน : ทำไมจุดเดือดของน้ำที่หาได้จากการทดลองจึงไม่เท่ากับ ๑๐๐ °C

(เพราะอ่านเทอร์โมมิเตอร์คลาดเคลื่อน, เทอร์โมมิเตอร์ไม่ได้มาตรฐาน)

ครู : นักเรียนจะถามอะไรอีกบ้าง

นักเรียน : ทำไมขณะที่น้ำกำลังเดือดอุณหภูมิจึงคงที่

(เพราะน้ำเดือดต้องใช้ความร้อนไปในการกลายเป็นไอ)

นักเรียน : ความร้อนที่น้ำเดือดใช้ไปในการเปลี่ยนสถานะเรียกว่าอะไร

(ความร้อนแฝงของการกลายเป็นไอ)

ครู : ขณะที่นักเรียนให้ความร้อนแก่น้ำ นักเรียนสังเกตเห็นอะไรที่ปลายหลอดน้ำก๊าซ

(ไอน้ำ)

ครู : ปรากฏการณ์ที่ของเหลวได้รับความร้อนแล้วกลายเป็นไอเรียกว่าอะไร

(การระเหย)

ครู : จากผลการทดลองนักเรียนจะถามอะไรได้อีก

นักเรียน : ปรากฏการณ์ที่ไอน้ำรวมตัวกันเป็นหยดน้ำเรียกว่าอะไร

(การควบแน่น)

ครูเรียกนักเรียนออกมา ๑ คนให้เขียนกราฟบนกระดานโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการหา

จุดเดือดของน้ำ แล้วครูถาม

ครู : เมื่อนักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการหาจุดเดือดของน้ำมาเขียนกราฟ กราฟที่ได้

มีลักษณะอย่างไร

(ขณะที่ให้ความร้อนแก่น้ำ เส้นกราฟจะชันขึ้น เมื่อน้ำเดือด เส้นกราฟจะขนานกับแกนอน)

การประเมินผล สังเกตจาก

การตอบคำถาม การตั้งคำถาม (เฉพาะการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม)

การแปลความหมายจากกราฟ และทักษะการใช้อุปกรณ์ของนักเรียน

เรื่อง การเปลี่ยนสถานะของน้ำ

เวลาที่ใช้สอน ๒ คาบ

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม

เมื่อเรียนเรื่องนี้จบแล้ว นักเรียนควรจะสามารรถ

๑. อธิบายความหมายของพลังงาน จลน์ได้ถูกต้อง
๒. บอกได้ว่าในสถานะของแข็ง อนุภาคของน้ำจะเรียงตัวกันเป็นระเบียบและมีแรงยึดเหนี่ยวมากกว่าในสถานะของเหลวหรือก๊าซ
๓. เปรียบเทียบพลังงานจลน์ ที่มีในโมเลกุลของน้ำในสถานะของแข็ง ของเหลว และก๊าซได้ถูกต้อง

เนื้อเรื่อง

อนุภาคที่เล็กที่สุดของน้ำ เรียกว่าโมเลกุลของน้ำ โมเลกุลของน้ำในสถานะของแข็ง เรียงตัว กันอย่างเป็นระเบียบโดยมีแรงยึดเหนี่ยว ระหว่างโมเลกุลและอยู่ชิดกัน เมื่อได้รับความร้อน ทำให้โมเลกุลของน้ำมีการเคลื่อนไหวมากขึ้น แรงยึดเหนี่ยว และความเป็นระเบียบ ก็ยิ่งลดน้อยลงจนกระทั่ง น้ำแข็งหลอมเหลวเป็นน้ำ ถ้าให้ความร้อนต่อไปโมเลกุลจะมีการเคลื่อนไหวมากยิ่งขึ้นจน บางโมเลกุลหลุดออกไป นั่นคือน้ำเปลี่ยนสถานะเป็นไอ

เมื่อวัตถุมีการเคลื่อนที่ จะมีพลังงานจลน์เกิดขึ้น อนุภาคที่เคลื่อนที่เร็วจะมีพลังงานจลน์ มากกว่าอนุภาคที่เคลื่อนที่ช้า

ความคิดรวบยอด

ความร้อนทำให้โมเลกุลของน้ำสั่นสะเทือนและเคลื่อนที่ พลังงานจลน์ของโมเลกุลก็มากขึ้น ด้วย ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้น้ำเกิดการเปลี่ยนสถานะจากของแข็งเป็นของเหลวและจากของเหลวเป็นก๊าซ

อุปกรณ์

๑. ภาพแบบจำลองอนุภาคของน้ำในสถานะของเหลว
๒. ขอลูก

๓. หลอดไฟ

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูติดภาพแบบจำลองอนุภาคของน้ำในสถานะของเหลวบนกระดาน แล้วใช้ไม้ชี้ที่อนุภาคของน้ำที่ละอนุภาคพร้อมทั้งกล่าวว่า "นี่คือโมเลกุลของน้ำ นี่คือโมเลกุลของน้ำ ----- น้ำ ๑ หยดประกอบด้วยโมเลกุลของน้ำหลายล้านโมเลกุล นักเรียนทราบไหมว่าคำว่าโมเลกุลของสารหมายถึงอะไร"

(อนุภาคที่เล็กที่สุดของสาร)

ครูนำชอล์ก ๑ แท่งวางบนโต๊ะแล้วกล่าวว่า "ขณะนี้ชอล์กมีพลังงานศักย์" จากนั้นครูปล่อยชอล์กแท่งนั้นให้ตกลงบนพื้นพร้อมกับกล่าวว่า "ขณะที่ชอล์กกำลังตกลงไปนี้ชอล์กมีพลังงานจลน์" นักเรียนลองบอกความหมายของคำว่า "พลังงานจลน์"

(พลังงานจลน์เป็นพลังงานที่มีอยู่ในอนุภาคที่เคลื่อนที่)

ครูพูดว่า "นักเรียนทราบว่าน้ำเปลี่ยนสถานะจากของแข็งมาเป็นของเหลว และจากของเหลวมาเป็นก๊าซได้อย่างไร จากการแสดงต่อไปนี้ นักเรียนจะหาคำตอบได้"

ขั้นสอน

ครูเรียกนักเรียนออกมา ๑๓ คน แล้วกล่าวว่า "ครูจะให้นักเรียนทั้ง ๑๓ คนนี้ออกมาแสดงถึงวิธีการเปลี่ยนสถานะของน้ำจากของแข็งไปเป็นก๊าซ นักเรียนแต่ละคน แทนอนุภาคของน้ำ ๑ โมเลกุล นักเรียนสังเกตการแสดงให้เห็น และคอยตอบคำถามของครูด้วย" ครูให้นักเรียน ๑๓ คนนี้ (นักเรียนเหล่านี้เคยซ้อมวิธีแสดงมาแล้ว) จับมือกันเรียงเป็นวงรูปหกเหลี่ยมติดกัน ๓ วง นักเรียนทั้ง ๑๓ คน มีการเคลื่อนไหวตัวไปมาอย่างช้าๆ แล้วครูถามว่า

ครู : การจัดเรียงตัวโมเลกุลของน้ำในสถานะของแข็งที่นักเรียนเห็นอยู่นี้มีลักษณะอย่างไร

(เป็นรูปหกเหลี่ยม โมเลกุลยึดเหนี่ยวกันเป็นระเบียบมีการเคลื่อนไหวเล็กน้อย)

ครูนำหลอดไฟมา ๑ ดวงมาส่องให้ถูกนักเรียนทั้ง ๑๓ คน นักเรียนทั้ง ๑๓ คนจะเคลื่อนไหวตัวไปมาเร็วขึ้นก้าวเข้ามาอยู่ใกล้กันมากขึ้น ความเป็นระเบียบจะลดลง มือเริ่มคลายออกแต่ยังคงจับกันอยู่ แล้วครูถามว่า

ครู : หลอดไฟฟ้าเปรียบได้กับอะไร

(ความร้อน)

ครู : เมื่อน้ำแข็งได้รับความร้อนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

(โมเลกุลมีการเคลื่อนไหวมากขึ้น ความเป็นระเบียบและแรงยึดเหนี่ยวจะลดลง)

ครู : ในแง่ของพลังงานจลน์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

(โมเลกุลมีพลังงานจลน์มากขึ้น)

ครู : นักเรียนทราบได้อย่างไร

(สังเกตได้จากโมเลกุลมีการเคลื่อนไหวมากขึ้น)

ครู : ในช่วงนี้ก่อนน้ำแข็งจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร

(น้ำแข็งหลอมเหลว)

ครูนำหลอดไฟมาเพิ่มอีก ๑ ดวง นักเรียนทั้ง ๑๓ คน จะเคลื่อนไหวตัวไปมาเร็วขึ้น
ก้าวเข้ามาอยู่ใกล้กันมากยิ่งขึ้นมือจะคลายจากกันมากขึ้น ความเป็นระเบียบยิ่งลดลง แล้วครูถาม

ครู : เมื่อให้ความร้อนต่อไปมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

(โมเลกุลมีการเคลื่อนไหวมากยิ่งขึ้น ความเป็นระเบียบและแรงยึดเหนี่ยวระหว่าง
โมเลกุลยิ่งลดลง แต่พลังงานจลน์สูงขึ้น)

ครูนำหลอดไฟมาเพิ่มอีก ๑ ดวง นักเรียนทั้ง ๑๓ คน ปล่อยมือออกจากกันและต่างคน
ต่างเดินอย่างรวดเร็ว ห่างออกจากกันไปคนละทิศละทาง แล้วครูถาม

ครู : เมื่อให้ความร้อนต่อไปอีก มีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง

(ความเป็นระเบียบและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างโมเลกุลยิ่งลดลง แต่พลังงานจลน์ยิ่งสูงขึ้น)

ครู : ในช่วงนี้น้ำจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

(น้ำจะเดือดกลายเป็นไอ)

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูตีภาพแบบจำลองอนุภาคของน้ำในสถานะของเหลวบนกระดาน แล้วใช้ไม้ชี้ที่

อนุภาค ของน้ำที่ละอนุภาคพร้อมทั้งกล่าวว่า

ครู : นี่คือโมเลกุลของน้ำ นี่คือโมเลกุลของน้ำ _____ น้ำ ๑ หยด
ประกอบด้วยโมเลกุลของน้ำหลายล้านโมเลกุล นักเรียนทราบใหม่ว่า
คำว่าโมเลกุลของสารหมายถึงอะไร

(อนุภาคที่เล็กที่สุดของสาร)

ครูนำชอล์ก ๑ แท่งวางบนโต๊ะ แล้วกล่าวว่า

ครู : ขณะนี้ชอล์กมีพลังงานศักย์

จากนั้นครูปล่อยชอล์กแท่งนั้นให้ตกลงบนพื้น พร้อมกับกล่าวว่า

ครู : ขณะที่ชอล์กกำลังตกลงบนพื้นนี้ ชอล์กมีพลังงานจลน์ ให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : พลังงานศักย์หมายถึงอะไร

(พลังงานที่มีอยู่ในตำแหน่งซึ่งสามารถเคลื่อนไปยังอีกที่หนึ่งได้)

นักเรียน : พลังงานจลน์หมายถึงอะไร

(พลังงานที่มีอยู่ในวัตถุที่กำลังเคลื่อนที่)

ครู : นักเรียนทราบใหม่ว่าน้ำเปลี่ยนสถานะจากของแข็ง มาเป็นของเหลว
และจากของเหลวมาเป็นก๊าซได้อย่างไร

จากการแสดงต่อไปนี้ นักเรียนจะหาคำตอบได้

ขั้นสอน

ครูเรียกนักเรียนออกมา ๑๓ คน และกล่าวว่า "ครูจะให้นักเรียน ๑๓ คนนี้ ออกมา
แสดงถึงวิธีการเปลี่ยนสถานะของน้ำ จากของแข็งไปเป็นก๊าซ นักเรียนแต่ละคนแทนน้ำ ๑
โมเลกุลนักเรียนสังเกตการแสดงให้ดู และคอยคิดคำถาม และคำตอบของของคำถามของครู
ด้วย" ครูให้นักเรียน ๑๓ คนนี้ (นักเรียนเหล่านี้เคยซ้อมวิธีแสดงมาแล้วก่อนหน้านี้โดยครูเป็น
ผู้ซ้อมให้) จับมือกันเรียงเป็นวงรูปหกเหลี่ยมติดกัน ๓ วง นักเรียน ๑๓ คนมีการเคลื่อนไหวตัว
ไปมาอย่างช้า ๆ แล้วครูถามว่า

ครู : การจัดเรียงตัวของโมเลกุลของน้ำในสถานะของแข็งที่นักเรียนเห็นอยู่
นี้มีลักษณะอย่างไร

(เป็นรูปหกเหลี่ยม โมเลกุลยึดเหนี่ยวกันเป็นระเบียบมีการเคลื่อนไหวเล็กน้อย)

ครูนำหลอดไฟ ๑ ดวงมาส่องให้นักเรียนทั้ง ๑๓ คน นักเรียนทั้ง ๑๓ คน จะเคลื่อนไหวตัวไปมาเร็วขึ้น ก้าวเข้ามาอยู่ใกล้กันมากขึ้น ความเป็นระเบียบจะลดลง มือเริ่มคลายออกแต่ยังคงจับกันอยู่ แล้วครูพูดว่า

ครู : ให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : หลอดไฟเปรียบได้กับอะไร

(ความร้อน)

นักเรียน : เมื่อให้ความร้อนกับน้ำแข็ง ความเป็นระเบียบ และแรงยึดเหนี่ยวระหว่างโมเลกุลจะลดลงใช่ไหม

(ใช่)

ครู : ในแง่ของพลังงานจลน์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

(พลังงานจลน์มากขึ้น เพราะโมเลกุลมีการเคลื่อนไหวมากขึ้น)

ครู : ในช่วงนี้ก้อนน้ำแข็งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

(น้ำแข็งหลอมเหลว)

ครูนำหลอดไฟมาเพิ่มอีก ๑ ดวง นักเรียนทั้ง ๑๓ คน เคลื่อนไหวตัวไปมาเร็วขึ้น ก้าวเข้ามาอยู่ใกล้กันมากขึ้น มือจะคลายออกจากกันมากขึ้น ความเป็นระเบียบลดลงแล้ว ให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : เมื่อให้ความร้อนต่อไป ความเป็นระเบียบ และแรงยึดเหนี่ยวระหว่างโมเลกุลยิ่งลดลง แต่พลังงานจลน์จะยิ่งเพิ่มขึ้นใช่ไหม, หรือเมื่อให้ความร้อนต่อไปจะเป็นอย่างไร

(ใช่, ความเป็นระเบียบและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างโมเลกุลลดลงแต่พลังงานจลน์เพิ่มขึ้น)

ครูนำหลอดไฟมาเพิ่มอีก ๑ ดวง นักเรียนทั้ง ๑๓ คน ปล่อยมือออกจากกันและต่างคนต่างเดินอย่างรวดเร็วห่างออกจากกันไปคนละทิศละทาง แล้วให้นักเรียนถาม

นักเรียน : ยิ่งให้ความร้อนมากขึ้น ความเป็นระเบียบ และแรงยึดเหนี่ยวระหว่างโมเลกุลยิ่งลดลง แต่พลังงานจลน์ยิ่งเพิ่มขึ้นใช่ไหม

(ใช้)

นักเรียน ในช่วงนี้ น้ำมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร, หรือในช่วงนี้มีอะไรเกิดขึ้น
(น้ำจะเดือดกลายเป็นไอ)

ครู ใครจะสรุปเกี่ยวกับการเปลี่ยนสถานะของน้ำได้ให้ยกมือ

(โมเลกุลของน้ำในสถานะของแข็งเรียงตัวกันอย่างเป็นระเบียบ เมื่อน้ำแข็งได้รับความร้อนโมเลกุลจะเคลื่อนไหวยิ่งขึ้น ความเป็นระเบียบ และแรงยึดเหนี่ยวระหว่างโมเลกุลจะลดลง แต่พลังงานจลน์เพิ่มขึ้น น้ำแข็งจึงเปลี่ยนสถานะเป็นน้ำ เมื่อให้ความร้อนต่อไปเรื่อยๆ โมเลกุลจะเคลื่อนไหวยิ่งขึ้น ความเป็นระเบียบและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างโมเลกุลยิ่งลดลง แต่พลังงานจลน์ยิ่งสูงขึ้น จนถึงจุดหนึ่ง น้ำจะเปลี่ยนสถานะเป็นไอ)

การประเมินผล สังเกตจาก

การตอบคำถาม การตั้งคำถาม (เฉพาะการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม) การแสดงของนักเรียน และการสรุปของนักเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง ความหนาแน่นของน้ำ

เวลาที่ใช้สอน ๑ คาบ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อเรียนเรื่องนี้จบแล้ว นักเรียนควรรสามารถ

๑. อธิบายความหมาย ของความหนาแน่นของน้ำได้ถูกต้อง
๒. บอกได้ว่าน้ำมีความหนาแน่นมากที่สุดที่อุณหภูมิ 4°C ที่อุณหภูมิสูงหรือต่ำกว่านี้ความหนาแน่นของน้ำจะลดลง
๓. บอกได้ว่า น้ำแข็งมีความหนาแน่นน้อยกว่าน้ำ
๔. คำนวณหาปริมาตรของน้ำและน้ำแข็งที่มีมวล เท่ากันได้ถูกต้อง

เนื้อเรื่อง

ความหนาแน่นของน้ำคือมวลของน้ำต่อหนึ่งหน่วยปริมาตร ในขณะที่น้ำเป็นน้ำแข็ง โมเลกุลยึดกันอยู่มีลักษณะโปร่งเป็นโพรง เมื่อได้รับความร้อนโมเลกุลสั่นสะเทือนทำให้แรงยึดเหนี่ยวระหว่างโมเลกุลลดน้อยลงโครงสร้างสร้างที่เป็นโพรงจึงถูกทำลายปริมาตรลดลงทำให้ความหนาแน่นเพิ่มขึ้นจนถึงอุณหภูมิ 4°C เมื่ออุณหภูมิสูงขึ้นกว่านี้ โมเลกุลจะสั่นสะเทือนมากขึ้น แรงยึดเหนี่ยวลดน้อยลงและโมเลกุลเริ่มอยู่กระจ่ายห่างออกจากกัน ปริมาตรจึงมากขึ้นนั่นคือความหนาแน่นจะลดลงเรื่อย ๆ จนกระทั่งน้ำเปลี่ยนสถานะกลายเป็นไอ โมเลกุลจะกระจ่ายห่างจากกันมากกว่าเดิมหลายเท่า

ความคิดรวบยอด

ความหนาแน่นของน้ำคือมวลของน้ำต่อหนึ่งหน่วยปริมาตร น้ำที่มีสถานะต่างกัน หรือมีอุณหภูมิต่างกันจะมีความหนาแน่นต่างกัน

อุปกรณ์

๑. ถ้วยแก้ว
๒. น้ำ น้ำแข็ง
๓. ตาราง แสดงความหนาแน่นของน้ำที่อุณหภูมิต่าง ๆ

๔. ภาพขวดแก้วซึ่งใส่น้ำจนเต็มมีฝาปิดไว้ไว้ในช่องทำน้ำแข็งของตู้เย็น

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูนำด้วยแก้วซึ่งมีน้ำอยู่มาให้ให้นักเรียนดูแล้วครูใส่ก้อนน้ำแข็งลงไป จากนั้นครูถามว่า

ครู : ทำไมน้ำแข็งจึงลอยน้ำได้

นักเรียนจะตอบคำถามนี้ได้เมื่อศึกษาดาร่างต่อไปนี้

ขั้นสอน

ครูนำตารางแสดงค่าความหนาแน่นของน้ำที่อุณหภูมิต่างๆ มาติดบนกระดานแล้วถาม

ครู : น้ำมีความหนาแน่นมากที่สุดที่อุณหภูมิใด

(๔°C)

ครู : เมื่อน้ำมีอุณหภูมิสูงหรือต่ำกว่า ๔°C ความหนาแน่นจะมากขึ้นหรือน้อยลง

(ความหนาแน่นจะลดลง)

ครู : ที่อุณหภูมิต่างกันน้ำในสถานะของแข็งกับของเหลวมีความหนาแน่นต่างกันหรือไม่อย่างไร

(ต่างกัน, น้ำแข็งมีความหนาแน่นน้อยกว่าน้ำ)

ครู : นักเรียนตอบได้ไหมว่า ทำไมน้ำแข็งจึงลอยน้ำได้

(เพราะน้ำแข็งมีความหนาแน่นน้อยกว่าน้ำ)

ครูบอกสูตรการหาความหนาแน่นของน้ำ ดังนี้

$$\text{ความหนาแน่นของสาร} = \frac{\text{มวลของสาร}}{\text{ปริมาตรของสาร}}$$

$$\therefore \text{ปริมาตรของสาร} = \frac{\text{มวลของสาร}}{\text{ความหนาแน่นของสาร}}$$

ครูเรียกนักเรียนออกมา ๒ คน ให้นักเรียนคนหนึ่งหาปริมาตรของน้ำ ๑ กรัม ที่ ๐°C ส่วนอีกคนหนึ่งให้หาปริมาตรของน้ำแข็ง ๑ กรัมที่ ๐°C โดยใช้ค่าความหนาแน่นของน้ำและน้ำแข็งจากตาราง เมื่อนักเรียนคำนวณเสร็จแล้ว ครูถามว่า

ครู : จากการคำนวณนี้ นักเรียนสรุปได้ว่าอย่างไร

(เมื่อน้ำแข็งและน้ำมีมวลเท่ากัน ที่อุณหภูมิเดียวกัน น้ำแข็งจะมีปริมาตรมากกว่า)
ครูตีคภาพขวดแก้วซึ่งใส่น้ำจนเต็มมีฝาปิดใส่ไว้ในช่องทำน้ำแข็งของตู้เย็นบนกระดาน
แล้วถามว่า

ครู : ใครเคยทำดังภาพนี้บ้างให้ยกมือ

ครูเรียกนักเรียนที่ยกมือให้ตอบคำถามของครู

ครู : เมื่อน้ำกลายเป็นน้ำแข็งแล้วเกิดอะไรขึ้น

(ขวดจะแตก)

ครู : ขวดแก้วแตกเมื่อน้ำกลายเป็นน้ำแข็ง เพราะเหตุใด ใครตอบได้ให้ยกมือ
(เมื่อน้ำแข็งและน้ำมีมวลเท่ากัน ที่อุณหภูมิเดียวกัน น้ำแข็งจะมีปริมาตรมากกว่าหรือ เมื่อน้ำกลายเป็นน้ำแข็งปริมาตรจะเพิ่มขึ้น)

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูนำถ้วยแก้วที่มีน้ำอยู่มาให้ให้นักเรียนดูแล้วครูใส่ก้อนน้ำแข็งลงไป จากนั้นครูถามว่า

ครู : จากการทดลองที่ครูทำให้ดูนี้ นักเรียนสงสัยอะไรบ้าง

(ทำไมน้ำแข็งจึงลอยน้ำได้)

นักเรียนจะตอบคำถามนี้ได้เมื่อศึกษาตารางต่อไปนี้

ขั้นสอน

ครูนำตารางแสดงค่าความหนาแน่นของน้ำที่อุณหภูมิต่างๆ มาติดบนกระดานแล้วพูดว่า

ครู : ให้นักเรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับความหนาแน่นของน้ำโดยอาศัยตารางนี้

ประกอบ

นักเรียน : น้ำมีความหนาแน่นมากที่สุดที่อุณหภูมิใด

(4°C)

นักเรียน : ที่อุณหภูมิสูงหรือต่ำกว่า 4°C น้ำจะมีความหนาแน่นลดลงใช่ไหม

(ใช่)

ครู : น้ำ ๑ กรัม กับน้ำแข็ง ๑ กรัม ที่อุณหภูมิเดียวกัน จะมีความหนาแน่นต่างกันหรือไม่อย่างไร

(ต่างกัน, น้ำแข็งมีความหนาแน่นน้อยกว่าน้ำ)

ครู : นักเรียนคงตอบคำถาม เมื่อครูนี้ได้แล้วว่าทำไมน้ำแข็งจึงลอยน้ำได้

(เพราะน้ำแข็งมีความหนาแน่นน้อยกว่าน้ำ)

ครูบอกสูตรการหาความหนาแน่นของน้ำดังนี้

$$\text{ความหนาแน่นของสาร} = \frac{\text{มวลของสาร}}{\text{ปริมาตรของสาร}}$$

$$\therefore \text{ปริมาตรของสาร} = \frac{\text{มวลของสาร}}{\text{ความหนาแน่นของสาร}}$$

ครูบอกนักเรียนออกมา ๒ คน ให้นักเรียนคนหนึ่งหาปริมาตรของน้ำ ๑ กรัม ที่ ๐°C ส่วนอีกคนหนึ่งให้หาปริมาตรของน้ำแข็ง ๑ กรัม ที่ ๐°C โดยใช้ค่าความหนาแน่นของน้ำและน้ำแข็งจากตาราง เมื่อนักเรียนคำนวณเสร็จแล้ว ครูถามว่า

ครู : จากการคำนวณนี้นักเรียนสรุปได้ว่าอย่างไร

(เมื่อน้ำแข็งและน้ำมีมวลเท่ากันที่อุณหภูมิเดียวกัน น้ำแข็งจะมีปริมาตรมากกว่า)

ครูติดภาพขวดแก้วซึ่งใส่น้ำจนเต็มมีฝาปิดใส่ไว้ในช่องทำน้ำแข็งของตู้เย็นบนกระดาน แล้วพูดว่า

ครู : ให้นักเรียนถามคำถามเกี่ยวกับภาพนี้

นักเรียน : เมื่อน้ำกลายเป็นน้ำแข็ง ขวดจะแตกใช่ไหม

(ใช่)

นักเรียน : เพราะเหตุใดขวดจึงแตก

(เพราะเมื่อน้ำกลายเป็นน้ำแข็งจะมีปริมาตรมากขึ้น)

การประเมินผล สังเกตจาก

การตอบคำถาม การตั้งคำถาม (เฉพาะการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกัน-
ถาม) การตั้งสมมติฐาน และการสรุปของนักเรียน

เรื่อง แหล่งน้ำบนดิน

เวลาที่ใช้สอน ๑ คาบ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อเรียนเรื่องนี้จบแล้ว นักเรียนควรจะสามารถ

๑. ระบุชื่อแหล่งน้ำบนดินได้ถูกต้องและครบถ้วน
๒. บอกประโยชน์ของแหล่งน้ำบนดินแต่ละแหล่งได้ถูกต้องอย่างน้อยแหล่งละ ๓ ข้อ

เนื้อเรื่อง

น้ำที่เรานำมาใช้ในชีวิตประจำวันเป็นน้ำที่มีอยู่ทั่วไป ทั้งบนดิน และใต้ดิน แหล่งน้ำบนดินได้แก่ ทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ น้ำตก หนองและบึง เราใช้ประโยชน์จากทะเล และทะเลสาบ คล้ายกันคือใช้เป็นแหล่งอาหารและทรัพยากรเป็นทางคมนาคมขนส่ง เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ประโยชน์ที่สำคัญที่ได้จากแม่น้ำคือใช้ทำเป็นน้ำดื่ม น้ำใช้ และใช้เพื่อการเพาะปลูก น้ำตกนอกจากจะใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแล้วยังสามารถใช้พลังงานจากน้ำตกที่มีขนาดใหญ่ไปหมุน เครื่องกำเนิดไฟฟ้า หนองและบึงเป็นที่อยู่ของสัตว์น้ำ เป็นที่เพาะพันธุ์ปลา เป็นแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ และการเพาะปลูก ตลอดจนเป็นที่ท่องเที่ยว

ความคิดรวบยอด

แหล่งน้ำบนดินได้แก่ ทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ น้ำตก หนองและบึง มนุษย์ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำบนดินทั้งในด้านอุปโภค บริโภค การคมนาคม การเกษตร การประมง และการท่องเที่ยวแล้วยังใช้เป็นแหล่งพลังงานและทรัพยากร

อุปกรณ์

๑. ภาพคนกำลังหิ้วถังน้ำเดินตรงไปที่บ้านในภาพนี้จะมีภูเขาน้ำตก ทะเล แม่น้ำและบ่อน้ำ
๒. ภาพทะเล
๓. ภาพทะเลสาบ
๔. ภาพน้ำตก
๕. ภาพแม่น้ำ
๖. ภาพหนองและบึง

กิจกรรม

สำหรับสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูนำภาพคนกำลังตีวงน้ำเดินตรงไปที่บ้านในภาพยังมีภูเขา น้ำตก ทะเล แม่น้ำ และ บ่อน้ำ มาติดบนกระดาน แล้วถาม

ครู : คนในภาพนี้ตีวงน้ำมาจากไหน
(บ่อน้ำ แม่น้ำ)

ครู : เขาอาจจะตีวงน้ำมาจากไหนอีก
(ทะเล น้ำตก ฯ)

ครู : นักเรียนบอกแหล่งน้ำมาหลายแห่ง การเรียนครั้งนี้เราจะพิจารณาเฉพาะ แหล่งน้ำบนดิน นักเรียนคิดว่าอะไรบ้าง ที่เป็นแหล่งน้ำบนดิน
(ทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ น้ำตก หนองและบึง)

ชั้นสอน

ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น ๔ กลุ่ม กลุ่มละ ๔ คน ให้สมมติให้นักเรียน ๔ คน ของแต่ละกลุ่มเป็นแหล่งน้ำกลุ่มละแหล่งคือ ทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ น้ำตก หนองบึง และให้นักเรียนอีก ๔ คน ที่เหลือของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ที่มาพบแหล่งน้ำ และทำความรู้จักกับแหล่งน้ำโดยการถามคำถามซึ่งครูเขียนไว้ให้ภายในเวลา ๑๐ นาที คำถามซึ่งครูให้ถามมีดังนี้

ทะเลนี้ชื่ออะไร

ทะเลนี้อยู่ที่ไหน

ทำไมน้ำทะเลจึงมีรสเค็ม

ทะเลมีประโยชน์อย่างไร

ทะเลที่อยู่ใกล้ประเทศไทยมากที่สุดชื่ออะไร

คำถามสำหรับแหล่งน้ำอื่น ๆ ก็จะมีเหมือนทะเล เมื่อครบ ๑๐ นาที แล้วครูเรียกตัวแทนกลุ่มออกมา เขียนคำตอบที่ได้รับมาสำหรับ คำถาม เกี่ยวกับประโยชน์ของแหล่งน้ำ นั้น ๆ บนกระดานในช่องที่มีภาพของแหล่งน้ำนั้น ๆ ติดอยู่ แล้วครูถาม

ครู : ใครมีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของแหล่งน้ำเหล่านี้ไหม

ครู : ใครสรุปเรื่องแหล่งน้ำบนดิน ได้ให้ยกมือขึ้น

(แหล่งน้ำบนดินได้แก่ ทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ น้ำตก หนองบึง แหล่งน้ำบนดิน มีประโยชน์ดังนี้

- ทะเล เป็นแหล่งอาหาร และทรัพยากรต่างๆ เป็นทางคมนาคมขนส่งที่สำคัญทาง
หนึ่งและใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ
- ทะเลสาบ เป็นแหล่งอาหาร และทรัพยากร เป็นทางคมนาคมขนส่ง และเป็นที
พักผ่อนหย่อนใจ
- แม่น้ำ ให้ประโยชน์หลายๆ ประการ โดยเฉพาะใช้สำหรับทำเป็นน้ำคั้น น้ำใช้
และการเพาะปลูก
- น้ำตก เราใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ถ้าน้ำตกมีขนาดใหญ่และมีน้ำตลอดปี ก็ใช้
พลังงานจากน้ำตกได้
- หนองบึง เป็นที่อยู่ของสัตว์น้ำ เป็นที่เพาะพันธุ์ปลา เป็นแหล่งน้ำคั้น น้ำใช้
และการเพาะปลูก ตลอดจนเป็นที่ท่องเที่ยว)

ถ้ามีเวลาเหลือครูจะให้ตัวแทนของกลุ่มตอบคำถามอื่นๆ ที่กลุ่มของตนได้ตอบมา

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูนำภาพคนกำลังหัวตั้งน้ำเดินตรงไปที่บ้านในภาพยังมีภูเขา น้ำตก ทะเล แม่น้ำ และ
บ่อน้ำ มาติดบนกระดาน แล้วให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : คนในภาพนี้ตักน้ำมาจากไหน

(บ่อน้ำ แม่น้ำ)

ครู : เขาจะตักน้ำมาจากที่ไหนได้อีก

(ทะเล น้ำตก ฯ)

ครู : นักเรียนบอกแหล่งน้ำมาหลายแห่ง การเรียนครั้งนี้เราจะพิจารณาเฉพาะ
แหล่งน้ำบนดิน ให้นักเรียนถามคำถามเกี่ยวกับแหล่งน้ำบนดิน

นักเรียน : แหล่งน้ำบนดินได้แก่อะไรบ้าง

(ทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ น้ำตก หนองและบึง)

ขั้นสอน

ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น ๕ กลุ่ม กลุ่มละ ๔ คน ครูสมมติให้นักเรียน ๕ คนของแต่ละกลุ่ม

เป็นแหล่งน้ำกลุ่มละแหล่งคือ ทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ น้ำตก หนอง บึง และให้นักเรียนอีก ๔ คนที่เหลือของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ที่มาพบแหล่งน้ำ และทำความรู้จักกับแหล่งน้ำนั้น ๆ ให้มากที่สุด ภายในเวลา ๑๐ นาที แล้วครูจึงเรียกตัวแทน แต่ละกลุ่มออกมา เขียนคำถามที่กลุ่มของตนถามบนกระดานในช่องที่มีภาพแหล่งน้ำนั้น ๆ ติดอยู่ คำถามที่นักเรียนถามอาจมีดังนี้

กลุ่มทะเล

ทะเลนี้ชื่ออะไร

ทะเลนี้อยู่ที่ไหน

ทะเลเกิดขึ้นได้อย่างไร

ทะเลที่ใหญ่ที่สุดชื่ออะไร

ทำไมน้ำทะเลจึงมีรสเค็ม

ทะเลมีประโยชน์อย่างไร

กลุ่มแหล่งน้ำอื่น ๆ ก็คงมีคำถามทำนองเดียวกันนี้ อาจจะมีบางกลุ่มที่ไม่มีคำถามเกี่ยวกับประโยชน์ของแหล่งน้ำนั้น ครูก็จะให้เวลาซักถามถึงประโยชน์ของแหล่งน้ำนั้น ๕ นาทีแล้วให้ตัวแทนแต่ละกลุ่ม ออกมาเขียนประโยชน์แหล่งน้ำนั้น ๆ บนกระดานในช่องที่มีภาพของแหล่งน้ำนั้น ๆ ติดอยู่แล้วครูถาม

ครู : ใครมีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของแหล่งน้ำเหล่านี้ไหม

ครู : ใครสรุปเรื่องแหล่งน้ำบนดินได้ให้ยกมือ

(เหมือนการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม)

ถ้ามีเวลาเหลือครูจะให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มตอบคำถามอื่น ๆ ที่กลุ่มของตนได้ถามไว้

การประเมินผล สังเกตจาก

การตอบคำถาม การตั้งคำถาม (เฉพาะการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม) การเขียนผลการอภิปรายของกลุ่มบนกระดาน และการสรุปของนักเรียน

เรื่อง น้ำใต้ดิน

เวลาที่ใช้สอน ๑ คาบ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อเรียนเรื่องนี้จบแล้ว นักเรียนควรจะสามารถ

- ๑. อธิบายความหมายของน้ำใต้ดิน น้ำบาดาล ระดับน้ำใต้ดิน ระดับน้ำบาดาล ได้ถูกต้อง
- ๒. บอกสาเหตุที่ทำให้ระดับน้ำใต้ดิน หรือระดับน้ำบาดาลเปลี่ยนแปลงได้ถูกต้อง
- ๓. บอกได้ว่าการขุดบ่อน้ำใต้ดินหรือ น้ำบาดาลจะต้องขุดให้ลึกกว่าระดับน้ำใต้ดิน หรือระดับน้ำบาดาลจึงจะได้น้ำมาใช้

เนื้อเรื่อง

เวลาที่ฝนตกน้ำจะซึมลงไปใต้ดินจนถึงชั้นของดินซึ่งจะกั้นน้ำส่วนใหญ่ ไม่ให้ซึมผ่านไป ทำให้ดินเหนียวชั้นดินนั้นอึดตัวไปด้วยน้ำ เราเรียกน้ำที่ซึมอยู่ในดินนี้ว่า น้ำใต้ดิน และเรียกระดับน้ำตื้นกว่าระดับน้ำใต้ดิน ถ้าในดินมีน้ำมาก น้ำส่วนที่เหลือจากที่ดินดูดไว้จะไหลซึมต่อไปอีก หากน้ำนี้ซึมผ่านไปยังอยู่ในช่องว่างในเนื้อหินหรือในชั้นหิน เราเรียกน้ำบริเวณนั้นว่า น้ำบาดาล

ระดับน้ำใต้ดิน และน้ำบาดาลจะเปลี่ยนแปลงตามปริมาณของน้ำที่ได้มาเพิ่มหรือลดลง การขุดบ่อน้ำใต้ดิน หรือบ่อน้ำบาดาลจะต้องขุดลงไปลึกกว่าระดับน้ำใต้ดินหรือระดับน้ำบาดาลจึงจะได้น้ำมาใช้

ความคิดรวบยอด

น้ำใต้ดินหมายถึงน้ำที่ซึมอยู่ในดินเหนียวชั้นดิน แต่ถ้าน้ำนี้ซึมไปยังอยู่ในช่องว่างในเนื้อหิน หรือในชั้นหินจะ เรียกว่าน้ำบาดาล

อุปกรณ์

- ๑. ภาพแสดงน้ำใต้ดิน น้ำบาดาล ระดับน้ำใต้ดิน ระดับน้ำบาดาล ชั้นหิน

ชั้นดิน ซึ่งไม่มีคำบรรยายภาพ

๒. ก้อนกรวด

๓. กล่องพลาสติก ท่อพลาสติก

๔. ถ้วยพลาสติก น้ำ

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูนำภาพแสดงน้ำใต้ดิน น้ำบาดาล ระดับน้ำใต้ดิน ระดับน้ำบาดาล ชั้นหิน ชั้นดิน

ซึ่งไม่มีคำบรรยายภาพ มาติดบนกระดาน แล้วถาม

ครู : ภาพที่นักเรียนเห็นอยู่ที่นี่คือภาพอะไร

(ภาพน้ำใต้ดิน น้ำบาดาล)

ขั้นสอน

ครูจะให้ให้นักเรียนทำการทดลองเลียนแบบการเกิดน้ำใต้ดิน และน้ำบาดาลในธรรมชาติ ขณะทำการทดลองให้นักเรียนสังเกต และนึก เปรียบเทียบกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ

ให้นักเรียนทำการทดลองโดยใส่ท่อพลาสติกใสลงไปในกล่องพลาสติกให้ชิดข้างกล่องแล้ว ใส่ก้อนกรวดลงไปลงในกล่องพลาสติกจนเกือบเต็มให้นักเรียนเทน้ำลงในกล่องพลาสติกให้ระดับน้ำอยู่ต่ำกว่าระดับของกรวดประมาณ ๓ cm ให้สังเกตระดับน้ำในท่อพลาสติกแล้วเทน้ำต่อไปจนระดับน้ำต่ำกว่าระดับกรวดประมาณ ๑ cm แล้วสังเกตระดับน้ำในท่อพลาสติกอีกครั้งหนึ่ง ครูติดคำบรรยายภาพแล้วพูดว่า

ครู : โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการทดลองและจากภาพที่ครูให้ดู ใครอธิบายการ

เกิดน้ำใต้ดินและน้ำบาดาลได้ให้ยกมือ

(เมื่อฝนตกน้ำจะซึมลงไปใต้ดินจนถึงชั้นของหินซึ่งจะกั้นน้ำไม่ให้ซึมผ่านไปได้ทำให้ดินเหนียวชั้นดินอึดตัวไปด้วยน้ำ น้ำนี้เรียกว่าน้ำใต้ดิน ถ้าชั้นของหินมีรอยแตกแยกน้ำจะซึมผ่านไปได้ น้ำที่ขังอยู่ในชั้นหิน เรียกว่าน้ำบาดาล)

ครู : ระดับน้ำใต้ดินหมายถึงอะไร

(ระดับตอนบนสุดของน้ำใต้ดิน)

ครู : ระดับน้ำบาดาลหมายถึงอะไร

(ระดับตอนบนสุดของน้ำบาดาล)

ครู : ถ้าจะขุดบ่อน้ำใต้ดิน หรือบ่อน้ำบาดาล จะต้องขุดลงไปลึกเท่าไร

(ลึกกว่าระดับน้ำใต้ดิน หรือระดับน้ำบาดาล)

ครูตีภาพพื้นที่ซึ่งกำลังมีฝนตก กับภาพพื้นที่ซึ่งแห้งแล้งบนกระดานแล้วถาม

ครู : ระดับน้ำใต้ดิน หรือระดับน้ำบาดาลในพื้นที่ต่างกัน เท่ากันหรือไม่

(ไม่เท่ากัน)

ครู : ระดับน้ำใต้ดินหรือระดับน้ำบาดาลจะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับอะไร

(ปริมาณน้ำที่ไค้มา)

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม

ชั้นนำ เข้าสู่บทเรียน

ครูนำภาพแสดงน้ำใต้ดิน น้ำบาดาล ระดับน้ำใต้ดิน ระดับน้ำบาดาล ชั้นหิน ชั้นดิน

ซึ่งไม่มีคำบรรยายภาพ มาติดบนกระดาน แล้วให้นักเรียนถาม

นักเรียน : ภาพนี้เป็นภาพอะไร หรือภาพนี้เป็นภาพน้ำใต้ดินใช่ไหม

(ภาพน้ำใต้ดินและน้ำบาดาล, ใช่)

ขั้นสอน

ครูจะให้นักเรียนทำการทดลองเลียนแบบการเกิดน้ำใต้ดินและน้ำบาดาลในธรรมชาติ

ขณะทำการทดลองให้นักเรียนสังเกต และนึกเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ

ให้นักเรียนทำการทดลองเหมือนกลุ่มที่สอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ครูตีคำบรรยายภาพแล้วพูดว่า

ครู : โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และจากภาพที่ครูให้ดู ใครอธิบายการ

เกิดน้ำใต้ดินและน้ำบาดาลได้ให้ยกมือ

(เมื่อฝนตกน้ำจะซึมลงไปใต้ดินจนถึงชั้นของหินซึ่งจะกั้นน้ำไม่ให้ซึมผ่านไปได้ ทำให้หิน

เหนือชั้นหินอึดตัวไปด้วยน้ำ น้ำนี้เรียกว่าน้ำใต้ดิน ถ้าชั้นของหินมีรอยแตกแยกน้ำจะซึมผ่าน

ไปได้ น้ำที่ซึ่งอยู่ในชั้นหิน เรียกว่าน้ำบาดาล)

ครู : ให้นักเรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับภาพนี้ ๓ คำถาม

นักเรียน : ระดับน้ำใต้ดินหมายถึงอะไร

(ระดับตอนบนสุดของน้ำใต้ดิน)

นักเรียน : ระดับน้ำบาดาลหมายถึงอะไร

(ระดับตอนบนสุดของน้ำบาดาล)

นักเรียน : วิธีขุดบ่อน้ำใต้ดิน หรือบ่อน้ำบาดาลทำอย่างไร

(ใช้เครื่องเจาะลงไปใต้ดินให้ลึกกว่าระดับน้ำใต้ดินหรือระดับน้ำบาดาล)

ครูดิภาพพื้นที่ซึ่งกำลังมีฝนตก กับภาพพื้นที่ซึ่งแห้งแล้งบนกระดานแล้ว

ให้นักเรียนถาม

นักเรียน : ระดับน้ำใต้ดินหรือระดับน้ำบาดาลในพื้นที่ต่างกันเท่ากันหรือไม่

(ไม่เท่ากัน)

ครู : ระดับน้ำใต้ดินหรือระดับน้ำบาดาลจะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับอะไร

(ปริมาณน้ำที่ได้อมา)

การประเมินผล สังเกตจาก

การตอบคำถาม การตั้งคำถาม (เฉพาะกลุ่มที่สอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม) และทักษะการใช้อุปกรณ์ของนักเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น

เวลาที่ใช้สอน ๒ คาบ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อเรียนเรื่องนี้จบแล้ว นักเรียนควรจะสามารถ

๑. บอกความหมายของเขื่อน ฝาย อ่างเก็บน้ำ เขื่อนส่งน้ำ คันนาและบ่อน้ำได้ถูกต้อง
๒. บอกประโยชน์ของแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้นแต่ละชนิดได้ถูกต้องอย่างน้อย ชนิดละ ๒ ข้อ
๓. บอกได้ว่าการท่อน้ำให้มีระดับสูงขึ้นก็เพื่อ ให้น้ำมีพลังงานมาก ๆ และไหลไปได้ไกล

เนื้อเรื่อง

แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้นได้แก่ เขื่อน ฝาย อ่างเก็บน้ำ เขื่อนส่งน้ำ คันนา และบ่อน้ำ มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การเพาะปลูก การผลิตกระแสไฟฟ้า การคมนาคมทางน้ำ การป้องกันน้ำเค็มไม่ให้เข้ามาใน เรือกสวนไร่นา และการบรรเทาอุทกภัย เขื่อน และฝายมีลักษณะคล้ายกัน คือสร้างเป็นทวนบั้นขวางลำน้ำทำให้ระดับน้ำสูงขึ้น ให้น้ำมีแรงมาก ๆ แต่ต่างกันที่เขื่อนมีช่องระบายน้ำให้ไหลออกส่วนฝายไม่มีแต่ใช้วิธีปล่อยให้น้ำที่ไหลล้นไหลข้ามไปยังคลองส่งน้ำซึ่งเรียกว่าเขื่อนส่งน้ำเข้าสู่ไร่นา ในท้องนาจะมีที่กั้นน้ำไม่ให้ไหลออกไป เรียกว่าคันนา

ทวนบั้นที่สร้างระหว่างหุบเนินให้เป็นแหล่งเก็บน้ำขนาดเล็กเรียกว่า อ่างเก็บน้ำ ส่วนบ่อน้ำ หมายถึงบ่อที่ขุดลงไปในพื้นที่ที่มีน้ำใต้ดิน หรือน้ำบาดาลเพื่อนำน้ำขึ้นมาใช้

ความคิดรวบยอด

แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้นได้แก่ เขื่อน ฝาย อ่างเก็บน้ำ เขื่อนส่งน้ำ คันนา และบ่อน้ำ มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น เพื่อการชลประทาน การไฟฟ้า

อุปกรณ์

๑. ภาพเขื่อน
๒. ภาพฝาย

๓. ภาพอ่างเก็บน้ำ
๔. ภาพเหมืองส่งน้ำ
๕. ภาพคันนา
๖. ภาพบ่อน้ำ

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูสั่งให้นักเรียนทำรายงานล่วงหน้า ๒ สัปดาห์ โดยแบ่งนักเรียนเป็น ๖ กลุ่ม กลุ่มละประมาณ ๗ คน ให้หัวหน้าแต่ละกลุ่มออกมาจับฉลากดูว่าจะได้ทำรายงานเรื่องอะไร และออกมารายงานเป็นกลุ่มที่เท่าไร เรื่องที่ให้นักเรียนทำรายงานคือกลุ่มที่ ๑ ทำรายงานเรื่อง เชื้อน กลุ่มที่ ๒ ทำรายงานเรื่องฝาย กลุ่มที่ ๓ ทำรายงานเรื่องอ่างเก็บน้ำ กลุ่มที่ ๔ ทำรายงานเรื่องเหมืองส่งน้ำ กลุ่มที่ ๕ ทำรายงานเรื่องคันนา กลุ่มที่ ๖ ทำรายงานเรื่องบ่อน้ำ และให้นำมารายงานในช่วงโมงที่เรียน โดยวิธีใช้คำถาม กลุ่มที่มีหน้าที่รายงานในเรื่องนั้นๆ จะเป็นผู้ตอบโดยมีภาพประกอบการอธิบายใช้เวลากลุ่มละ ๑๐ นาที

ครู : ครูจะถามนักเรียนที่มีหน้าที่รายงานทีละกลุ่ม ถ้าตอบไม่ได้นักเรียนกลุ่มอื่นจะช่วยตอบก็ได้ เมื่อรายงานครบทุกกลุ่มแล้ว นักเรียนทุกกลุ่มจะต้องเขียนสรุปรายงานทั้งหมดส่งครู

ขั้นสอน

ให้กลุ่มที่มีหน้าที่รายงานนั่งโต๊ะที่จัดไว้หน้าชั้นเรียน

ครู : เชื้อนกันน้ำมีลักษณะอย่างไร

(เชื้อนกันน้ำเป็นทำนบกั้นทางเดินของน้ำที่ทำนบของเชื้อนมีช่องระบายน้ำให้ไหลออก)

ครู : หลักการสำคัญของการสร้างเชื้อนคืออะไร

(กักน้ำให้มีปริมาณมาก และทดน้ำให้มีระดับสูงขึ้น)

ครู : ทำไมจึงต้องทดน้ำให้มีระดับสูงขึ้น

(เพื่อให้มีพลังงานมาก)

ครู : เชื้อนมีประโยชน์อย่างไร

(มีประโยชน์ต่อการเพาะปลูก การคมนาคมทางน้ำ การป้องกันน้ำเค็มท่วม เรือกสวนไร่นา
บรรเทาอุทกภัย ผลิตไฟฟ้า)

ครู : ฝ่ายมีลักษณะอย่างไร

(ฝ่ายเป็นท่อนบกั้นขวางลำน้ำ)

ครู : หลักการสำคัญของการสร้างฝายคืออะไร

(กักน้ำ และทดน้ำให้มีระดับสูงขึ้น ปล่อยให้น้ำที่ไหลล้นไหล ข้ามไปยังคอกของส่งน้ำ)

ครู : ทำไมจึงต้องทดน้ำให้มีระดับสูงขึ้น

(เพื่อให้หน้ามีพลังงานมาก)

ครู : ฝ่ายมีประโยชน์อย่างไร

(มีประโยชน์ต่อการเพาะปลูก นำมาใช้สำหรับบริโภค ฯลฯ)

ครู : อ่างเก็บน้ำมีลักษณะอย่างไร

(เป็นท่อนที่สร้างระหว่างหุบเนิน เป็นแหล่งเก็บน้ำขนาดเล็ก)

ครู : หลักการสำคัญของการสร้างอ่างเก็บน้ำคืออะไร

(เหมือนเขื่อน)

ครู : ทำไมจึงต้องทดน้ำให้มีระดับสูงขึ้น

(เพื่อให้มีพลังงานมาก)

ครู : อ่างเก็บน้ำมีประโยชน์อย่างไร

(เหมือนเขื่อน)

(จำลองนำน้ำเข้าสู่ไร่นา)

ครู : หลักการสำคัญของการสร้างเหมืองส่งน้ำคืออะไร

(กักน้ำให้มีปริมาณมาก)

ครู : เหมืองส่งน้ำมีประโยชน์อย่างไร

(มีประโยชน์ต่อการเกษตร ทำเป็นน้ำดื่ม น้ำใช้)

ครู : คันนาคืออะไร

(ที่กั้นน้ำในท้องนา)

ครู : คันนามีประโยชน์อย่างไร

(เป็นที่กักเก็บน้ำมิให้ไหลออกไป)

ครู : บ่อน้ำหมายถึงอะไร

(เป็นบ่อที่ขุดลงไปในพื้นที่ที่มีน้ำใต้ดินหรือน้ำบาดาล)

ครู : หลักการสำคัญของการสร้างบ่อน้ำคืออะไร

(สร้างให้ไกลจากแหล่งน้ำโสโครก และสร้างผนังบ่อให้แข็งแรง)

ครู : บ่อน้ำมีประโยชน์อย่างไร

(ใช้เป็นแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้)

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันตาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

เหมือนกลุ่มที่สอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ครู : ครูและนักเรียนจะช่วยกันตามกลุ่มที่ออกมารายงานที่ละกลุ่มโดยผลัดกันถาม

ถ้าตอบไม่ได้ นักเรียนกลุ่มอื่นจะช่วยตอบก็ได้ เมื่อรายงานครบทุกกลุ่มแล้ว นักเรียนทุกกลุ่มจะต้อง

เขียนสรุปรายงานทั้งหมดส่งครู

ขั้นสอน

นักเรียน : เชื้อนี้มีลักษณะอย่างไร

ครู : หลักการสำคัญของการสร้างเขื่อนคืออะไร

นักเรียน : ทำไมจะต้องท่อน้ำให้มีระดับสูงขึ้น

ครู : เขื่อนมีประโยชน์อย่างไร

นักเรียน : ฝายมีลักษณะอย่างไร

ครู : หลักการสำคัญของการสร้างฝายคืออะไร

นักเรียน : ฝายมีประโยชน์อย่างไร

ครู : อ่างเก็บน้ำมีลักษณะอย่างไร

นักเรียน : หลักการสำคัญของการสร้างอ่างเก็บน้ำคืออะไร

ครู : อ่างเก็บน้ำมีประโยชน์อย่างไร

นักเรียน : เหมืองส่งน้ำหมายถึงอะไร

ครู : หลักการสำคัญของการสร้างเหมืองส่งน้ำคืออะไร

นักเรียน : เหมือนส่งน้ำมีประโยชน์อย่างไร

ครู : คั่นน้ำคืออะไร

นักเรียน : คั่นน้ำมีประโยชน์อย่างไร

ครู : บ่อน้ำหมายถึงอะไร

นักเรียน : หลักการสำคัญของการสร้างบ่อน้ำคืออะไร

ครู : บ่อน้ำมีประโยชน์อย่างไร

หมายเหตุ: คำตอบของคำถามข้างต้น เหมือนของกลุ่มที่สอนแบบสืบสอบชนิดที่ครู เป็นผู้ถาม

คำถามอื่น ๆ ที่นักเรียนอาจถามคือ

เขื่อนที่ใช้ผลิตกระแสไฟฟ้ามากที่สุดชื่ออะไร

เขื่อนภูมิพลอยู่จังหวัดอะไร

เขื่อนสิริกิติ์ อยู่จังหวัดอะไร

อ่างเก็บน้ำในประเทศไทยมีชื่อว่าอะไรบ้าง อยู่จังหวัดอะไร

การประเมินผล สืบได้จาก

การตอบคำถาม การตั้งคำถาม (เฉพาะการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม) และการเขียนรายงานของนักเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง สารเจือปนในน้ำ

เวลาที่ใช้สอน ๑ คาบ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อเรียนเรื่องนี้จบแล้ว นักเรียนควรจะสามารถ

๑. อธิบายได้ว่าน้ำที่เห็นว่าใสนั้นอาจมีสารอื่นเจือปนอยู่
๒. ออกแบบการทดลองเพื่อทดสอบความบริสุทธิ์ของน้ำ พร้อมทั้งบอกข้อจำกัดของการทดลองนั้นได้ถูกต้อง

เนื้อเรื่อง

สารหลายชนิดสามารถละลายน้ำได้ ดังนั้นน้ำที่เรามองเห็นว่าใสนั้นไม่ใช่ น้ำบริสุทธิ์เสมอไป อาจมีสารบางชนิดเจือปนอยู่ ในกรณีที่มีของแข็งเป็นสารเจือปน เราสามารถใช้วิธีต้มให้แห้งทดสอบ ถ้าต้มให้แห้งแล้วปรากฏว่ามีของแข็งเหลืออยู่ในภาชนะ เราสรุปได้ว่าน้ำนั้นไม่บริสุทธิ์ แต่ถ้าต้มให้แห้งแล้วไม่มีอะไรเหลืออยู่ เรายังสรุปไม่ได้ว่าน้ำนั้นบริสุทธิ์ เพราะสารเจือปนบางอย่างสามารถระเหยไปพร้อม ๆ กับน้ำ

ความคิดรวบยอด

น้ำที่มองเห็นว่าใสอาจมีสารบางชนิดเจือปนอยู่ ในกรณีที่สารเจือปนไม่สามารถระเหยไปพร้อมกับน้ำ เราสามารถใช้วิธีต้มให้แห้งทดสอบความบริสุทธิ์ของน้ำได้

อุปกรณ์

๑. ถ้วยแก้ว
๒. น้ำ, น้ำเกลือ
๓. น้ำแอมโมเนีย
๔. จานหลุม
๕. ตะเกียงอัลกอฮอล์
๖. ที่กั้นลม และตะแกรงลวด

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

นักเรียนคนหนึ่ง (เป็นนักเรียนที่ครูฝึกซ้อมไว้ก่อนแล้ว) ทำทางเหนือหอบวิ่งมาที่โต๊ะหน้าชั้นเรียน ซึ่งมีแก้วน้ำใส ๆ ๒ ใบวางอยู่ เขาหยิบแก้วน้ำขึ้นมาใบหนึ่งทำท่าจะดื่ม แต่มีที่ท่าลังเลแล้ววางแก้วน้ำนั้นลง หยิบแก้วน้ำอีกใบหนึ่งขึ้นมาทำท่าจะดื่มแต่แล้วก็วางแก้วน้ำนั้นลง แล้วเขาก็นั่งลง

ขึ้นสอน

ครู : ทำไมนักเรียนคนนี้จึงมีที่ท่าลังเลไม่ยอมดื่มน้ำ

(น้ำที่เห็นว่าใสอาจมีสารอื่นเจือปน)

ครู : เราจะมีวิธีใดที่จะทดสอบว่าน้ำที่เห็นว่าใสมีสารเจือปนอยู่หรือไม่

(ดื่มให้แห้ง)

ครูหยดน้ำจากแก้วใบหนึ่งลงในจานหลุมโลหะหลุมหนึ่งแล้วเขียนหมายเลข ๑ ที่หลุมนั้น และที่แก้วใบนั้น จากนั้นจึงหยดน้ำจากแก้วอีกใบหนึ่งลงไปอีกหลุมหนึ่งของจานหลุม แล้วนำไปต้มจนแห้ง

ครู : จากการทดลองต้มน้ำจากแก้วทั้งสองใบนี้ให้แห้งนักเรียนสรุปได้ว่าอย่างไร

(น้ำที่ต้มจนแห้งแล้วไม่มีอะไรเหลืออยู่ในภาชนะ แสดงว่าน้ำนั้นไม่มีสารอื่นเจือปนแต่

ถ้ามีสารเหลืออยู่ในภาชนะ แสดงว่าเป็นน้ำที่มีสารอื่นเจือปน)

ครู : ครูจะยังไม่บอกว่าคำตอบของนักเรียนถูกหรือผิดให้นักเรียนสังเกต

การทดลองต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม

ครูหยิบขวดน้ำแอมโมเนียมาให้ให้นักเรียนดู แล้วเทน้ำแอมโมเนียจำนวนเล็กน้อยลงไปผสมกับน้ำกลั่นในปิกเกอร์ จากนั้นคนให้เข้ากัน ซึ่งจะได้น้ำที่มีลักษณะใส แล้วครูหยดน้ำที่ผสมแอมโมเนียลงในจานหลุมที่ล้างสะอาดแล้วนำไปต้มจนแห้ง

ครู : จากการทดลองต้มน้ำผสมแอมโมเนียจนแห้ง ทำไมจึงไม่มีอะไรเหลืออยู่ในภาชนะ

(เพราะแอมโมเนียระเหยไปพร้อมกับน้ำ)

ครู : ดังนั้นนักเรียนควรสรุปเรื่องการต้มให้แห้งนี้ว่าอย่างไร

(การต้มให้แห้ง เป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ทดสอบ ความบริสุทธิ์ของน้ำในกรณีที่มีของแข็งเป็นสาร

เจ็ปน แต่ใช้ไม่ได้ในกรณีสารเจ็ปนสามารถระเหยไปพร้อมๆ กับน้ำ)

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม

ชั้นนำ เข้าสู่บทเรียน

นักเรียนคนหนึ่ง (เป็นนักเรียนที่ครูฝึกซ้อมไว้ก่อนแล้ว) ทำทางเหนือหอบวิ่งมาที่โต๊ะหน้าชั้นเรียนซึ่งมีแก้วใส่น้ำใสๆ ๒ ใบวางอยู่ เขาหยิบแก้วน้ำขึ้นมาใบหนึ่งทำท่าจะดื่มแต่มีท่าลังเล แล้ววางแก้วน้ำนั้นลง หยิบแก้วอีกใบหนึ่งขึ้นมาทำท่าจะดื่มแต่แล้วก็วางแก้ว แล้วเขาก็นั่งลง ครูให้นักเรียนตั้งคำถาม

ชั้นสอน

นักเรียน : ทำไมเขาจึงไม่ยอมดื่มน้ำ

(เพราะน้ำที่เห็นว่าใสอาจมีสารอื่นเจ็ปน)

ครู : เรามีวิธีใดที่จะทดสอบว่าน้ำที่เห็นว่าใสมีสารเจ็ปนอยู่หรือไม่

(โดยวิธีต้มให้แห้ง)

ครูหยคน้ำจากแก้วใบหนึ่งลงไปในงานหลุมโลหะหลุมหนึ่งแล้วเขียนหมายเลขที่หลุมนั้น และที่แก้วใบหนึ่ง จากนั้นจึงหยคน้ำจากแก้วอีกใบหนึ่งลงไปอีกหลุมหนึ่งของงานหลุมแล้วนำไปต้มจนแห้ง

ครู : จากการทดลองต้มน้ำจากแก้วทั้งสองใบนี้ให้แห้งนักเรียนสรุปได้อย่างไร

(น้ำที่ต้มจนแห้งแล้วไม่มีอะไรเหลืออยู่ในภาชนะ แสดงว่าน้ำนั้นไม่มีสารอื่นเจ็ปน แต่ถ้ามีสารเหลืออยู่ในภาชนะแสดงว่าเป็นน้ำที่มีสารอื่นเจ็ปน)

ครู : ครูยังไม่บอกว่าคุณคำตอบของนักเรียนถูกหรือผิด ให้นักเรียนสังเกตการทดลอง

ต่อไปนี้แล้วตั้งคำถาม

ครูหยิบขวดน้ำแอมโมเนียมาให้นักเรียนดู แล้วเทน้ำแอมโมเนียจำนวนเล็กน้อยลงไปผสมกับน้ำกลั่นในบีกเกอร์ จากนั้นคนให้เข้ากัน ซึ่งจะได้น้ำที่มีลักษณะใส แล้วครูหยคน้ำที่ผสมแอมโมเนียลงในงานหลุมที่ล้างสะอาดแล้วนำไปต้มจนแห้งแล้วให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : แอมโมเนียหายไปไหน

(แอมโมเนียระเหยไปพร้อมกับน้ำ)

ครู : ดังนั้นนักเรียนควรจะสรุปเรื่องการต้มให้แห้งนี้ว่าอย่างไร
(การต้มให้แห้ง เป็นวิธีที่ใช้ทดสอบความบริสุทธิ์ของน้ำในกรณีที่มีของแข็ง เป็นสาร
เจือปน แต่ใช้ไม่ได้ในกรณีที่สารเจือปนสามารถระเหยไปพร้อม ๆ กับน้ำ)

การประเมินผล สังเกตจาก

การตอบคำถาม การตั้งคำถาม (เฉพาะการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วย
กันถาม) การตั้งสมมุติฐาน การออกแบบการทดลอง ทักษะการใช้อุปกรณ์และการสรุปของนักเรียน

คุนยวิทยทรพยากร
จุพาลงกรณมหาวิททยาลัย

เรื่อง การละลายของสารต่าง ๆ ในน้ำ

เวลาที่ใช้สอน ๒ คาบ

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม

เมื่อเรียนเรื่องนี้จบแล้ว นักเรียนควรจะสามารถ

๑. อธิบายความหมายของสารแขวนลอย สารละลาย ตัวถูกละลาย ตัวทำละลาย สารละลายอิ่มตัว ความสามารถในการละลาย ความเข้มข้นของสารละลายได้ถูกต้อง
๒. สรุปได้ว่า สารบางชนิดละลายน้ำได้ได้ สารบางชนิดละลายน้ำได้และสารต่างชนิดกันจะมีความสามารถในการละลายต่างกัน

เนื้อเรื่อง

สารบางชนิดละลายได้หมดเป็นเนื้อเดียวกันกับน้ำ สารเนื้อเดียวที่ ได้เรียกว่า สารละลาย สารที่ละลายลงไปใต้น้ำ เรียกว่าตัวถูกละลาย ส่วนน้ำ เรียกว่าตัวทำละลาย

สารบางชนิดไม่ละลายเป็นเนื้อเดียวกันกับน้ำ แต่ผสมอยู่ในลักษณะเป็นอนุภาค เล็ก ๆ ที่ยังเห็นลอยปน อยู่ในน้ำ เรียกว่า สารแขวนลอย

ความเข้มข้นของสารละลายหมายถึงปริมาณของตัวถูกละลายที่ละลายได้ในตัวทำละลายจำนวนหนึ่ง ซึ่งนิยมบอกปริมาณของสารเป็นกรัมต่อปริมาณตัวทำละลาย ๑๐๐ ลูกบาศก์เซนติเมตร หรือ ๑,๐๐๐ ลูกบาศก์เซนติเมตร

สภาวะที่สารละลายมีตัวถูกละลาย อยู่มากที่สุด เราเรียกสารละลายที่ได้ว่าสารอิ่มตัว มวลของสารที่ละลายได้มากที่สุดในตัวทำละลายจำนวนหนึ่ง เรียกว่าความสามารถในการละลายของสารนั้น ซึ่งนิยมบอกเป็นมวลของสารนั้นที่ละลายอยู่ได้มากที่สุดในตัวทำละลาย ๑๐๐ กรัม

ความคิดรวบยอด

สารแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ สารที่ละลายน้ำไม่ได้ กับสารที่ละลายน้ำได้ สารต่างชนิดกันจะมีความสามารถในการละลายต่างกัน

อุปกรณ์

๑. บีกเกอร์	๖. จูนสี
๒. หลอดทดลอง	๗. เกลือแกง
๓. ข้อนตักสาร	๘. ดีเกลือ
๔. แป้ง	๙. แท่งแก้ว
๕. สารส้ม	

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูใส่น้ำลงในบีกเกอร์ ๒ ใบ แล้วใส่แป้งลงไปบีกเกอร์ใบหนึ่ง ใส่จูนสีลงไปในบีกเกอร์อีกใบหนึ่ง

ครู : จากการทดลองนี้ เราสามารถแบ่งสารออกได้เป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง
(๒ ประเภท คือ พวกหนึ่งละลายน้ำได้ อีกพวกหนึ่งไม่ละลายน้ำ)

ขั้นสอน

ครู : สิ่งที่ได้จากการนำสารที่ละลายน้ำได้ใส่ลงไปในน้ำ เรียกว่าอะไร
(สารละลาย)

ครู : สิ่งที่ได้จากการนำสารที่ไม่ละลายน้ำใส่ลงไปในน้ำ เรียกว่าอะไร
(สารแขวนลอย)

แบ่งนักเรียนออกเป็น ๔ กลุ่ม ให้ทำการทดลองโดยใช้หลอดทดลอง ๔ หลอดใส่น้ำเท่ากัน
ทุกหลอดเติมจูนสี สารส้ม เกลือแกง ดีเกลือ ลงไปในหลอดละชนิดเติมสารลงไปทีละชั้นใช้แท่ง
แก้วคน จนเห็นว่าสารไม่ละลายต่อไปอีก เสร็จแล้วให้ตัวแทนกลุ่มออกมาเขียนผลการทดลองบน
กระดาน แสดงจำนวนชั้นของสารที่ละลายในน้ำได้มากที่สุด

ครู : เราสามารถแบ่งส่วนประกอบของสารละลายออกได้เป็นกี่พวก อะไรบ้าง
(๒ พวกคือ ตัวทำละลาย กับตัวถูกละลาย)

ครู : จากการทดลองนี้จะเห็นได้ว่าสารละลายแต่ละหลอดมีปริมาณตัวถูกละลาย
อยู่สูงสุดเท่ากันหรือไม่

(ไม่เท่ากัน)

ครู : เนื่องจากสารแต่ละชนิดมีอะไรต่างกัน

(มีความสามารถในการละลายต่างกัน)

ครู : สารละลายที่ตัวถูกละลายไม่สามารถละลายได้ต่อไปอีก เรียกว่าอะไร

(สารละลายอิ่มตัว)

ครูให้นักเรียนดูสารละลายจุนสี ๔ หลอด ซึ่งมีปริมาณจุนสี ๑ ช้อน ๒ ช้อน ๓ ช้อน ๔ ช้อน ๕ ช้อน ตามลำดับ

ครู : สารละลายทั้ง ๕ หลอดมีอะไรต่างกัน

(มีปริมาณจุนสีต่างกัน)

ครู : เรากล่าวว่าสารละลายแต่ละหลอดมีอะไรต่างกัน

(มีความเข้มข้นต่างกัน)

ครู : ใครสรุปความหมายของคำว่า สารแขวนลอย สารละลาย ตัวทำละลาย

ตัวถูกละลาย สารละลายอิ่มตัว ความสามารถในการละลาย ความเข้มข้นของสารละลายได้ให้ยกมือ

(สารแขวนลอย หมายถึง สารที่ได้จากการที่ใส่สารซึ่งไม่ละลายในของเหลวลงไปในตัว

ทำละลาย

สารละลาย หมายถึง สารที่มีตัวถูกละลายแตกตัว เป็นเนื้อเดียวกับตัวทำละลาย

ตัวทำละลาย หมายถึง สารที่ทำให้ตัวถูกละลายแตกตัวละลายบนอยู่เป็นเนื้อเดียวกับตัว

ทำละลาย

ตัวถูกละลาย หมายถึง สารที่ผสมอยู่ในตัวทำละลาย

สารละลายอิ่มตัว หมายถึง สารละลายที่ตัวถูกละลายไม่สามารถละลายต่อไปได้อีก

๗ อุดมคติหนึ่ง

ความสามารถในการละลาย หมายถึง ปริมาณตัวถูกละลาย ที่จะมียู่ได้สูงสุดในตัว

ทำละลายจำนวนหนึ่ง

ความเข้มข้นของสารละลาย หมายถึง ปริมาณตัวถูกละลายที่มีอยู่ในตัวทำละลายจำนวนหนึ่ง

ครู : นักเรียนใครสรุปเรื่องที่เรียนในวันนี้ได้ให้ยกมือ

(สารบางชนิดละลายน้ำไม่ได้ สารบางชนิดละลายน้ำได้ และสารต่างชนิดกันจะมีความสามารถในการละลายต่างกัน)

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูใส่น้ำลงในบีกเกอร์ ๒ ใบ แล้วใส่แป้งลงไปใบบีกเกอร์ใบหนึ่ง ใส่จุนสีลงในบีกเกอร์

อีกใบหนึ่ง แล้วให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : สารแป้งออกได้เป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง

(๒ ประเภทคือ สารที่ละลายน้ำได้ กับสารที่ไม่ละลายน้ำ)

ครู : สิ่งที่ได้จากการนำสารที่ไม่ละลายน้ำใส่ลงไปในน้ำ เรียกว่าอะไร

(สารแขวนลอย)

ครู : ให้นักเรียนถามบ้าง

นักเรียน : สิ่งที่ได้จากการนำสารที่ละลายน้ำได้ใส่ลงในน้ำ เรียกว่าอะไร

(สารละลาย)

ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น ๔ กลุ่มให้ทำการทดลองโดยใช้หลอดทดลอง ๔ หลอดใส่น้ำเท่ากัน

ทุกหลอดเติมจุนสี สารส้ม เกลือแกง ดีเกลือ ลงไปหลอดละชนิดเติมสารลงไปทีละชั้น ใช้แท่ง

แก้วคน จนเห็นว่าสารไม่สามารถละลายต่อไปอีก บันทึกจำนวนชั้นของสารที่ละลายในน้ำได้

มากที่สุด เสร็จแล้วให้ตัวแทนกลุ่มออกมาเขียนผลการทดลองบนกระดาน แล้วให้นักเรียนตั้งคำถาม

๒ คำถาม

นักเรียน : ทำไมสารแต่ละชนิดจึงละลายน้ำได้ไม่เท่ากัน

(เพราะสารแต่ละชนิดมีความสามารถในการละลายต่างกัน)

นักเรียน : เราสามารถแบ่งส่วนประกอบของสารละลายออกได้เป็นกี่พวก อะไรบ้าง

(๒ พวกคือ ตัวทำละลาย กับตัวถูกละลาย)

ครู : สารละลายที่ตัวถูกละลายไม่สามารถละลายต่อไปได้อีก ณ อุณหภูมิหนึ่ง
เรียกว่าอะไร

(สารละลายอิ่มตัว)

ครูให้นักเรียนดูสารละลายจุนส์ ๕ หลอดซึ่งมีปริมาณจุนส์ ๑ ข้อน ๒ ข้อน ๓ ข้อน
๔ ข้อน ๕ ข้อนตามลำดับ แล้วให้นักเรียนถาม

นักเรียน : สารละลายแต่ละหลอดมีปริมาณจุนส์ไม่เท่ากันใช่ไหม
(ใช่)

ครู : เรากล่าวว่าสารละลายแต่ละหลอดมีอะไรต่างกัน
(มีความเข้มข้นต่างกัน)

ครู : ใครสรุปความหมายของคำว่าสารละลาย สารแขวนลอย ตัวทำละลาย
ตัวถูกละลาย สารละลายอิ่มตัว ความสามารถในการละลาย ความเข้มข้น
ของสารละลายได้ให้ยกมือ

(เหมือนการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม)

ครู : ใครสรุปเรื่องที่เรียนในวันนี้ได้ให้ยกมือ

(สารบางชนิดละลายน้ำไม่ได้ สารบางชนิดละลายน้ำได้ และสารต่างชนิดกันจะมีความ
สามารถในการละลายต่างกัน)

การประเมินผล สังเกตจาก

การตอบคำถาม การตั้งคำถาม (เฉพาะการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วย
กันถาม) และการตั้งสมมุติฐานของนักเรียน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง การตกผลึก

เวลาที่ใช้สอน ๑ คาบ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อเรียนเรื่องนี้จบแล้ว นักเรียนควรจะสามารถ

๑. บอกความหมายของการตกผลึกได้ถูกต้อง
๒. เปรียบเทียบความสามารถในการละลาย ของสารที่มีอุณหภูมิสูงกับที่อุณหภูมิต่ำได้ถูกต้อง

๓. อธิบายลักษณะของผลึกโซเดียมคลอไรด์ ผลึกสารส้ม ผลึกคอปเปอร์ซัลเฟต ผลึกมังกเนเซียมซัลเฟตได้ถูกต้อง

เนื้อเรื่อง

ความสามารถในการละลายของสารขึ้นอยู่กับอุณหภูมิ สารส่วนใหญ่มีความสามารถในการละลายมากขึ้นเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น ถ้าอุณหภูมิลดลงความสามารถในการละลายจะลดลงซึ่งจะมีสารแยกตัวออกมาในลักษณะเป็นของแข็งที่มีรูปร่างเฉพาะตัวมีเหลี่ยม มีมุม และมีผิวหน้าเรียบ เรียกว่าผลึก และเรียกขบวนการที่สารแยกตัวออกมาจากสารละลายว่าการตกผลึก ผลึกของโซเดียมคลอไรด์ มีรูปร่างสี่เหลี่ยมจัตุรัส สีขาว ผลึกของสารส้มมีรูปร่างแปดเหลี่ยม สีขาวใส ผลึกของคอปเปอร์ซัลเฟตมีรูปร่างสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน สีน้ำเงิน ผลึกของมังกเนเซียมซัลเฟตมีรูปร่างแปดเหลี่ยม สีขาวใส

ความคิดรวบยอด

การตกผลึกหมายถึงขบวนการที่สารแยกตัวออกมาจากสารละลาย

อุปกรณ์

๑. ตารางแสดงความสามารถในการละลายของสารในน้ำ
๒. ผลึกของจุนลี
๓. ผลึกของโซเดียมคลอไรด์
๔. ผลึกของสารส้ม

๕. ผลึกของมักเนเซียมซัลเฟต

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูนำผลึกของสารส้ม เกลือแกง จุนสี และมักเนเซียมซัลเฟต ชูให้นักเรียนดู

ครู : นักเรียนทราบไหมว่าผลึกเกิดขึ้นได้อย่างไร

ก่อนที่จะอธิบายการเกิดของผลึกได้ นักเรียนต้องตอบคำถามต่อไปนี้ได้ก่อน

ครูนำตารางแสดงความสามารถในการละลายของสารในน้ำที่อุณหภูมิ 20°C 30°C 40°C ในช่อง 30°C มีผลการละลายของสารบันทึกไว้ ส่วนในช่อง 20°C และ 40°C ไม่มีผลการละลายของสารมาติดบนกระดาน

ขั้นสอน

ครู : เมื่ออุณหภูมิสูงขึ้นความสามารถในการละลายของสารจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร (สารจะมีความสามารถในการละลายสูงขึ้น)

ครู : มีสารบางชนิดบ้างไหมที่ความสามารถในการละลายลดลงเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น (มี)

ครู : นักเรียนยกตัวอย่างได้ไหม (เช่น ก๊าซ)

ครู : สำหรับสารที่ละลายได้มากขึ้นเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น ถ้าเราทำให้สารละลายอิ่มตัวที่อุณหภูมิสูงให้มีอุณหภูมิลดลง จะมีอะไรเกิดขึ้น (มีผลึกเกิดขึ้น)

ครู : มีผลึกเกิดขึ้นเพราะเหตุใด (เพราะอุณหภูมิต่ำลงความสามารถในการละลายจะลดลง)

ครูนำผลึกของเกลือแกง จุนสี สารส้ม และมักเนเซียมซัลเฟต ส่งให้นักเรียนเรียนกันดู

เสร็จแล้วจึงตีภาพผลึกของเกลือแกง จุนสี สารส้ม และมักเนเซียมซัลเฟต บนกระดาน ครูชี้
ที่ภาพผลึก เกลือแกง (โซเดียมคลอไรด์)

ครู : นักเรียนคิดว่าภาพนี้เป็นภาพผลึกของอะไร

(เกลือแกง)

ครูชี้ภาพผลึกของสารส้ม

ครู : นักเรียนคิดว่าภาพนี้เป็นผลึกของอะไร

(สารส้ม)

ครูชี้ภาพผลึกของจุนสี

ครู : นักเรียนคิดว่าภาพนี้เป็นภาพผลึกของอะไร

(จุนสี)

ครู : ภาพสุดท้ายนี้เป็นภาพผลึกของอะไร

(มักเนเซียมซัลเฟต)

ครู : ใครอธิบายรูปร่างของผลึกเกลือแกง จุนสี สารส้ม และมักเนเซียมซัลเฟต

ได้ให้ยกมือ

(ผลึกของโซเดียมคลอไรด์ (เกลือแกง) มีรูปลิ่มเหลี่ยมจตุรัสสีขาว ผลึกของสารส้มมีรูป

แปดเหลี่ยม สีขาวใส

ผลึกของคอปเปอร์ซัลเฟต (จุนสี) มีรูปลิ่มเหลี่ยมขนมเปียกปูน สีน้ำเงิน

ผลึกของมักเนเซียมซัลเฟต มีรูปแปดเหลี่ยมสีขาวใส)

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูนำผลึกของสารส้ม เกลือแกง จุนสี และมักเนเซียมซัลเฟต ชูให้นักเรียนดู

ครู : นักเรียนทราบไหมว่าผลึกเกิดขึ้นได้อย่างไร

ก่อนที่จะอธิบายการเกิดของผลึกได้ นักเรียนต้องตอบคำถามต่อไปนี้ได้ก่อน

ครูนำตารางแสดงความสามารถในการละลายของสารในน้ำที่อุณหภูมิ ๒๐°C ๓๐°C

๔๐°C ในช่อง ๓๐°C มีผลการละลายของสารบันทึกไว้ ส่วนในช่อง ๒๐°C ๔๐°C ไม่มีผลการ

ละลายของสาร มาติดบนกระดาน

ชั้นสอน

ครู : จากตารางนี้ให้นักเรียนถามคำถาม ๒ ข้อ

นักเรียน : เมื่ออุณหภูมิสูงขึ้นสารจะมีความสามารถในการละลายสูงขึ้นหรือลดลง
(สูงขึ้น)

นักเรียน : เมื่ออุณหภูมิตกลงสารจะมีความสามารถในการละลายลดลงใช่ไหม
(ใช่)

ครู : มีสารบางชนิดบ้างไหมที่ความสามารถในการละลายลดลงเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น
(มี)

ครู : นักเรียนยกตัวอย่างได้ไหม
(เช่น ก๊าซ)

ครู : นักเรียนตอบได้หรือยังว่าผลึกเกิดขึ้นได้อย่างไร
(เกิดขึ้นจากการทำให้สารละลายอิ่มตัวที่อุณหภูมิสูงของสารที่ละลายได้มากขึ้น เมื่ออุณหภูมิลดลงให้เย็นลง)

ครูนำผลึกของเกลือแกง จุนสี สารส้ม และมักเนเซียมซัลเฟต ส่งให้นักเรียนเวียนกันดู
เสร็จแล้วจึงติดภาพผลึกของเกลือแกง จุนสี สารส้ม และมักเนเซียมซัลเฟต บนกระดาน แล้วให้นักเรียนถาม

นักเรียน : ภาพที่ ๑ เป็นภาพของผลึกอะไร
(ผลึกเกลือแกง)

นักเรียน : ภาพที่ ๒, ๓, เป็นภาพของผลึกอะไร
(ผลึกสารส้ม), (ผลึกจุนสี)

นักเรียน : ภาพสุดท้ายเป็นภาพของผลึกมักเนเซียมซัลเฟตใช่ไหม
(ใช่)

ครู : ใครอธิบายรูปร่างของผลึกเกลือแกง สารส้ม จุนสี และมักเนเซียมซัลเฟตได้
ให้ยกมือ

(เหมือนการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ให้ครูเป็นผู้ถาม)

การประเมินผล สืบเกิดจาก

การตอบคำถาม การตั้งคำถาม (เฉพาะการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม) และการตั้งสมมุติฐานของนักเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง สมบัติของน้ำกระด้าง

เวลาที่ใช้สอน ๑ คาบ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อเรียนเรื่องนี้จบแล้ว นักเรียนควรจะสามารถ

๑. อธิบายความหมายของน้ำอ่อนและน้ำกระด้างได้ถูกต้อง

๒. บอกได้ว่าน้ำกระด้างคือน้ำที่มีคัลเซียมคลอไรด์ คัลเซียมซัลเฟต คัลเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต แมกเนเซียมคลอไรด์ แมกเนเซียมซัลเฟต หรือแมกเนเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต ละลายอยู่

เนื้อเรื่อง

สารบางอย่างที่ละลายอยู่ในน้ำจะทำให้น้ำมีคุณสมบัติบางอย่างเปลี่ยนแปลงไปน้ำที่มีคัลเซียมคลอไรด์ คัลเซียมซัลเฟต คัลเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต แมกเนเซียมคลอไรด์ แมกเนเซียมซัลเฟต หรือแมกเนเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต ละลายอยู่จะทำให้น้ำมีคุณสมบัติเปลี่ยนไปจากเดิมที่เคยให้พองกับสบู่มาก เป็นไม่ให้พองกับสบู่ น้ำที่ไม่ให้พองกับสบู่ หรือให้พองกับสบู่ยากเรียกว่า น้ำกระด้าง ส่วนน้ำที่ให้พองกับสบู่ได้ง่าย เรียกว่าน้ำอ่อน

ความคิดรวบยอด

น้ำกระด้างหมายถึงน้ำที่ให้พองกับสบู่ได้ยาก หรือไม่ให้พองกับสบู่

อุปกรณ์

๑. อ่างแก้ว	๗. คัลเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต
๒. ผี	๘. แมกเนเซียมคลอไรด์
๓. สบู่	๙. แมกเนเซียมซัลเฟต
๔. น้ำ	๑๐. แมกเนเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต
๕. คัลเซียมคลอไรด์	๑๑. หลอดทดลอง
๖. คัลเซียมซัลเฟต	๑๒. แท่งแก้ว

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูเรียกนักเรียนออกมา ๒ คน ให้ใส่น้ำซึ่งครูเตรียมไว้ลงในอ่างแก้วคนละใบปริมาณเท่ากัน จึงใส่น้ำสบู่ปริมาณเท่ากันลงไปแล้วซักผ้าคนละผืนในอ่างแก้วนั้น ซึ่งจะปรากฏว่าในอ่างใบหนึ่งมีฟองมาก ส่วนในอ่างอีกใบหนึ่งจะมีฟองน้อย

ครู : จากการแสดงของนักเรียน ๒ คนนี้ เราสามารถแบ่งน้ำได้เป็นกี่ประเภท
อะไรบ้าง

(๒ ประเภทคือ น้ำที่ให้ฟองกับสบู่ได้ง่าย กับน้ำที่ให้ฟองกับสบู่ได้ยาก)

ชั้นสอน

ครู : น้ำที่ให้ฟองกับสบู่ได้ง่ายเรียกว่าอะไร

(น้ำอ่อน)

ครู : น้ำที่ให้ฟองกับสบู่ได้ยากเรียกว่าอะไร

(น้ำกระด้าง)

ครูเรียกนักเรียนออกมา ๘ คน ให้คนที่ ๑ ถึง ๗ ถือหลอดทดลองซึ่งใส่น้ำกลั่นปริมาณเท่ากันคนละหลอด ส่วนคนที่ ๘ ถือหลอดทดลองซึ่งใส่น้ำประปาปริมาณเท่ากับ ๗ หลอดแรก แล้วให้คนที่ ๑ ถึง ๖ ใส่คลอรีนคลอไรด์ คลอรีนซิลิเฟต คลอรีนไฮโดรเจนคาร์บอเนต มักเนเซียมซิลิเฟต มักเนเซียมคลอไรด์ มักเนเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนตอย่างละหลอดตามลำดับ ใช้แท่งแก้วคนให้ละลาย จากนั้นให้ทุกคนใส่น้ำสบู่ลงไปปริมาณเท่าๆ กัน แล้วเขย่า ๑ นาที

ครู : จากการทดลองนี้นักเรียนคิดว่าน้ำชนิดใดเป็นน้ำกระด้าง

(น้ำกระด้างเป็นน้ำที่มี คลอรีนคลอไรด์ คลอรีนซิลิเฟต คลอรีนไฮโดรเจนคาร์บอเนต

มักเนเซียมคลอไรด์ มักเนเซียมซิลิเฟต หรือมักเนเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต ละลายอยู่)

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูเรียกนักเรียนออกมา ๒ คน ให้ใส่น้ำซึ่งครูเตรียมไว้ลงในอ่างแก้วคนละใบปริมาณเท่ากัน จึงใส่น้ำสบู่ปริมาณเท่ากันลงไป จากนั้นจึงซักผ้าคนละผืนในอ่างแก้วนั้นซึ่งจะปรากฏว่าในอ่างใบหนึ่งมีฟองมากส่วนในอ่างอีกใบหนึ่งจะมีฟองน้อย

ครู : จากการแสดงของนักเรียน ๒ คนนี้ให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : น้ำแบ่งได้เป็นที่ประเภทอะไรบ้าง

(๒ ประเภทคือ น้ำที่ให้พองกับสบู่ได้ง่าย กับน้ำที่ให้พองกับสบู่ได้ยาก)

ครู : น้ำที่ให้พองกับสบู่ได้ง่ายเรียกว่าอะไร

(น้ำอ่อน)

ครู : ให้นักเรียนตั้งคำถามบ้าง

นักเรียน : น้ำที่ทำพองกับสบู่ได้ยากเรียกว่าอะไร

(น้ำกระด้าง)

ครูเรียกนักเรียนออกมา ๘ คน ให้คนที่ ๑ ถึง ๗ ถือหลอดทดลองซึ่งใส่น้ำกลั่นปริมาณเท่ากันคนละหลอด ส่วนคนที่ ๘ ถือหลอดทดลองซึ่งใส่น้ำประปาปริมาณเท่ากับ ๗ หลอดแรก แล้วให้นักเรียนคนที่ ๑ ถึง ๖ ใส่วีลเคียมคลอไรด์ คัลเซียมซัลเฟต คัลเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต แมกเนเซียมคลอไรด์ แมกเนเซียมซัลเฟต แมกเนเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต อย่างละหลอดตามลำดับใช้แท่งแก้วคนให้ละลาย จากนั้นให้ทุกคนใส่น้ำสบู่ลงไปปริมาณเท่า ๆ กัน แล้วเขย่า ๑ นาที แล้วให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : น้ำกระด้างเป็นน้ำที่มีคัลเซียมคลอไรด์ คัลเซียมซัลเฟต คัลเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต แมกเนเซียมคลอไรด์ แมกเนเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต แมกเนเซียมซัลเฟต ละลายอยู่ใช่ไหม

(ใช่)

การประเมินผล สังเกตจาก

การตอบคำถาม การตั้งคำถาม (เฉพาะการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม) และทักษะการใช้อุปกรณ์

เรื่อง วิธีแก้น้ำกระด้าง ประโยชน์และโทษของน้ำกระด้าง

เวลาที่ใช้สอน ๒ คาบ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อเรียนเรื่องนี้จบแล้ว นักเรียนควรจะสามารถ

๑. บอกชื่อสารที่ทำให้เกิดน้ำกระด้างถาวร และชื่อสารที่ทำให้เกิดน้ำกระด้างชั่วคราวได้ ถูกต้องและครบถ้วน
๒. บอกวิธีแก้น้ำกระด้างได้ถูกต้อง อย่างน้อย ๑ วิธี
๓. ยกตัวอย่างประโยชน์และโทษของน้ำกระด้างได้ถูกต้องอย่างน้อยอย่างละ ๒ ข้อ

เนื้อเรื่อง

น้ำกระด้างที่มีคัลเซียมคลอไรด์ คัลเซียมซัลเฟต แมกเนเซียมคลอไรด์ หรือแมกเนเซียมซัลเฟต ละลายอยู่ เรียกว่าน้ำกระด้างถาวร แก้วความกระด้าง ได้โดยเติมโซเดียมคาร์บอเนต

น้ำกระด้างที่มีคัลเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต หรือแมกเนเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนตละลายอยู่ เรียกว่าน้ำกระด้างชั่วคราว แก้วความกระด้างได้โดยการเติมโซเดียมคาร์บอเนตหรือโดยการต้ม

คัลเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต เมื่อได้รับความร้อนจะสลายตัวให้ หินปูนซึ่งเป็นสาเหตุ ที่ทำให้เกิดตะกรันในหม้อน้ำ และเกิดหินงอกหินย้อย

ถ้าต้มน้ำกระด้างไปนาน ๆ จะทำให้เกิดโรคนีว

ความคิดรวบยอด

แก้วความกระด้าง ถาวรของน้ำได้โดยการเติมโซเดียมคาร์บอเนต ประโยชน์ของน้ำกระด้าง คือ ทำให้เกิดหินงอกหินย้อย ส่วนโทษของน้ำกระด้างคือทำให้เกิดตะกรันในหม้อต้มน้ำ และทำให้เกิดโรคนีว

อุปกรณ์

๑. หลอดทดลองและแท่งแก้ว	๖. คัลเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต
๒. ตะเกียงอัลกอฮอล์	๗. แมกเนเซียมคลอไรด์
๓. ที่กั้นลมและที่จับหลอดทดลอง	๘. แมกเนเซียมซัลเฟต

๔. คัลเซียมคลอไรด์

๕. มักเนเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต

๕. คัลเซียมซิลเฟต

๑๐. โซเดียมคาร์บอเนต

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูเรียกนักเรียนออกมา ๖ คน ให้ถือหลอดใส่น้ำกลั่นปริมาณเท่าๆ กัน คนละหลอด แล้วใส่วัตถุคัลเซียมคลอไรด์ คัลเซียมซิลเฟต คัลเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต มักเนเซียมคลอไรด์ มักเนเซียมซิลเฟต มักเนเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต ลงไปปริมาณเท่ากันอย่างละหลอดตามลำดับ แล้วตม่น้ำในหลอดให้เดือด ๓ นาที จากนั้นจึงใส่น้ำสบู่ลงไปปริมาณเท่ากันเขย่า ๑ นาที

ครู : จากการทดลองนี้เราสามารถแบ่งน้ำกระด้างออกเป็นกี่ชนิด อะไรบ้าง (๒ ชนิด คือน้ำกระด้างที่แก้ความกระด้างได้ด้วยการต้ม กับน้ำกระด้างที่แก้ความกระด้างไม่ได้ด้วยการต้ม)

ขั้นสอน

ครู : น้ำกระด้างที่แก้ความกระด้างได้ด้วยการต้ม เรียกว่าอะไร (น้ำกระด้างชั่วคราว)

ครู : น้ำกระด้างที่แก้ความกระด้างไม่ได้โดยการต้ม เรียกว่าอะไร (น้ำกระด้างถาวร)

ครู : น้ำกระด้างชั่วคราวมีสารใดละลายอยู่ (มี คัลเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต หรือ มักเนเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนตละลายอยู่)

ครู : น้ำกระด้างถาวรมีสารใดละลายอยู่ (มี คัลเซียมคลอไรด์ คัลเซียมซิลเฟต มักเนเซียมคลอไรด์ หรือ มักเนเซียมซิลเฟตละลายอยู่)

ครูเรียกนักเรียนออกมา ๖ คน ถือหลอดใส่น้ำกลั่นปริมาณเท่ากันคนละหลอด แล้วใส่วัตถุคัลเซียมคลอไรด์ คัลเซียมซิลเฟต คัลเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต มักเนเซียมคลอไรด์ มักเนเซียมซิลเฟต มักเนเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต ปริมาณเท่ากันลงไปอย่างละหลอดตามลำดับ และเติมโซเดียมคาร์บอเนตลงไปทุกหลอด ปริมาณเท่ากันใช้แท่งแก้วคน จากนั้นจึงใส่น้ำสบู่ลงไปปริมาณเท่ากัน เขย่า

๑ นาที

ครู : โขเคียมคาร์บอเนต มีประโยชน์อย่างไร

(ใช้แก้ความกระด้างได้ทั้งน้ำกระด้างถาวรและน้ำกระด้างชั่วคราว)

ครูตีภาพตะกรันในหม้อต้มน้ำ และภาพหินงอกหินย้อยบนกระดาน ครูชี้ที่ตะกรันในหม้อต้มน้ำ แล้วถามว่า

ครู : นี่คืออะไร

(ตะกรัน)

ครู : ตะกรันเกิดขึ้นได้อย่างไร

(เกิดจากการต้มน้ำที่มีคัลเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนตละลายอยู่ ซึ่งสารนี้เมื่อถูกความร้อนจะสลายตัวให้หินปูน เมื่อน้ำมีสนิมและฝนละอองจะทำให้ตะกรันมีสีน้ำตาล)

ครู : ตะกรันมีผลเสียอย่างไร

(ทำให้ลื่น เป็ลือง เชื้อเพลิง อาจเป็นสาเหตุทำให้หม้อน้ำระเบิด)

ครูชี้ภาพหินงอกหินย้อย แล้วถามว่า

ครู : นี่คืออะไร

(หินงอก หินย้อย)

ครู : หินงอก หินย้อย เกิดขึ้นได้อย่างไร

(เกิดจากน้ำกระด้างที่มีคัลเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนตละลายอยู่ ซึ่งสารนี้เมื่อถูกความร้อนจะสลายตัวให้หินปูน)

ครู : หินงอก หินย้อย มีประโยชน์อย่างไร

(ให้ความสวยงาม)

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูเรียกนักเรียนออกมา ๖ คน ให้ถือหลอดใส่น้ำกลั่นปริมาณเท่าๆ กันคนละหลอด แล้วใส่คัลเซียมคลอไรด์ มักเนเซียมซัลเฟต คัลเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต มักเนเซียมคลอไรด์ มักเนเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต ลงไปปริมาณเท่ากันอย่างละหลอดตามลำดับ แล้วต้มน้ำในหลอดต้มให้เดือด ๓ นาที จากนั้นจึงใส่น้ำสบู่ลงไปปริมาณเท่ากันเขย่า ๑ นาที แล้วให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : น้ำกระด้างแบ่งออกได้เป็นกี่ชนิดอะไรบ้าง

(๒ ชนิดคือ น้ำกระด้างที่แก้ความกระด้างได้ด้วยการต้มกับน้ำกระด้างที่แก้ความกระด้างด้วยการต้มไม่ได้)

ชั้นสอน

ครู : น้ำกระด้างที่แก้ความกระด้างด้วยการต้มเรียกว่าอะไร

(น้ำกระด้างชั่วคราว)

ครู : ให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : น้ำกระด้างที่แก้ความกระด้างด้วยการต้มไม่ได้เรียกว่าอะไร

(น้ำกระด้างถาวร)

นักเรียน : น้ำกระด้างชั่วคราวมีสารใดละลายอยู่

(มีคัลเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนตหรือมักเนเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนตละลายอยู่)

นักเรียน : น้ำกระด้างถาวรมีสารใดละลายอยู่

(มีคัลเซียมคลอไรด์ คัลเซียมซัลเฟต มักเนเซียมคลอไรด์ หรือมักเนเซียมซัลเฟตละลายอยู่)

ครูเรียกนักเรียนออกมา ๖ คน ถือหลอดใส่น้ำกลั่น ปริมาณเท่ากันคนละหลอดแล้วใส่ คัลเซียม

ซัลเฟต คัลเซียมคลอไรด์ คัลเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต มักเนเซียมคลอไรด์ มักเนเซียมซัลเฟต

มักเนเซียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต ปริมาณเท่ากันลงไป อย่างละหลอดตามลำดับ แล้วเติมโซเดียม

คาร์บอเนตลงไปทุกหลอดปริมาณเท่ากันใช้แท่งแก้วคน จากนั้นจึงใส่น้ำสบู่ลงไปปริมาณเท่ากันเขย่า

๑ นาที แล้วให้นักเรียนถาม

นักเรียน : โซเดียมคาร์บอเนตใช้แก้ความกระด้างได้ทั้งน้ำกระด้างชั่วคราวและน้ำกระด้าง

ถาวรใช่ไหม

(ใช่)

ครูติดภาพตะกรันในหม้อต้มน้ำ แล้วให้นักเรียนถาม

นักเรียน : นี่คืออะไร

(ตะกรัน)

ครู : ตะกรันเกิดขึ้นได้อย่างไร

(เกิดจากการต้มน้ำที่มีคลอรีนไฮโดรเจนคาร์บอเนตละลายอยู่ซึ่งสารนี้เมื่อถูกความร้อนจะ
 ละลายตัวให้หินปูน ถ้าในน้ำมีสนิมหรือสิ่งสกปรกอื่น ๆ จะทำให้ตะกรันมีสีน้ำตาล)

ครู : ตะกรันในกาต้มน้ำทำให้เกิดผลเสียอย่างไร

(ทำให้สิ้นเปลืองเชื้อเพลิง ทำให้หม้อน้ำระเบิดได้)

ครูตีภาพหินงอกหินย้อยบนกระดานแล้วให้นักเรียนถาม

นักเรียน : ี่เป็นภาพอะไร

(หินงอกหินย้อย)

ครู : หินงอกหินย้อยเกิดขึ้นได้อย่างไร

(เหมือนการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม)

ครู : หินงอกหินย้อยมีประโยชน์อย่างไร

(ทำให้เกิดความสวยงาม)

การประเมินผล สังเกตจาก

การตอบคำถาม การตั้งคำถาม (เฉพาะการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วย
 กันถาม) และทักษะการใช้อุปกรณ์ของนักเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง การกลั่น

เวลาที่ใช้สอน ๑ คาบ

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม

เมื่อเรียนเรื่องนี้จบแล้ว นักเรียนควรจะสามารถ

๑. อธิบายความหมายของการกลั่นได้ถูกต้อง
๒. บอกได้ว่าการกลั่นเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ให้น้ำบริสุทธิ์ เพราะขณะที่น้ำกลายเป็นไอแล้วควบแน่น ไม่มีสารใดเจือปนไปด้วย

เนื้อเรื่อง

การกลั่นหมายถึง กระบวนการที่ต้มของเหลวให้กลายเป็นไอ และไอควบแน่นเป็นของเหลว การกลั่นเป็นวิธีที่ทำให้ให้น้ำบริสุทธิ์ได้ เนื่องจากสามารถแยกตัวทำละลายออกจากตัวถูกละลายได้

ความคิดรวบยอด

การกลั่นหมายถึง กระบวนการต้มของเหลวให้กลายเป็นไอ และไอ ควบแน่นเป็นของเหลว

อุปกรณ์

๑. สารละลายคอปเปอร์ซัลเฟต	๖. ถ้วยพลาสติก
๒. หลอดทดลอง	๗. ตะเกียงแอลกอฮอล์
๓. เทอร์โมมิเตอร์	๘. ขาดังและที่จับหลอดทดลอง
๔. จุกยางเจาะรู ๒ รู	๙. สายพลาสติก
๕. หลอดนำก๊าซ	๑๐. เศษกระดาษ

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูจัดเครื่องมือสำหรับการกลั่นมาตั้งให้นักเรียนดู

ครู : เครื่องมือนี้ใช้สำหรับทำอะไร

(กลั่น)

ขั้นสอน

ครูสาธิตวิธีการกลั่น โดยใส่สารละลายคอปเปอร์ซัลเฟตในหลอดทดลองขนาดใหญ่ ๒๐๐ cm^๓ ใช้จุกที่มีหลอดน้ำก๊าซและเทอร์โมมิเตอร์เสียบอยู่ปิดปากหลอดทดลอง ต่อสายพลาสติกเข้ากับหลอดน้ำก๊าซให้ปลายอีกด้านหนึ่งอยู่ในหลอดที่แช่ไว้ในน้ำเย็น ต้มสารละลายในหลอดจนเดือด

ครู : นักเรียนให้ความหมายของการกลั่นได้ไหม

(การกลั่นคือ กระบวนการต้มของเหลวให้กลายเป็นไอ และไอควบแน่นเป็นของเหลว)

ครู : เรากล่าวว่าน้ำที่ได้จากการกลั่นเป็นน้ำบริสุทธิ์ได้เพราะอะไร

(เพราะขณะที่น้ำกลายเป็นไอแล้วควบแน่นเป็นของเหลว ไม่มีสารใดเจือปนไปด้วย)

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูจัดเครื่องมือสำหรับการกลั่นมาตั้งให้นักเรียนดูและให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : เครื่องมือนี้ใช้ทำอะไร

(กลั่น)

ขั้นสอน

ครู : ให้นักเรียนถามอีก

นักเรียน : การกลั่นทำอย่างไร

ครูสาธิตวิธีการกลั่นโดยใส่สารละลายคอปเปอร์ซัลเฟตในหลอดทดลองขนาดใหญ่ ๒๐๐ cm^๓

ใช้จุกที่มีหลอดน้ำก๊าซและเทอร์โมมิเตอร์เสียบอยู่ปิดปากหลอดทดลองต่อสายพลาสติกเข้ากับหลอดน้ำก๊าซให้ปลายอีกด้านหนึ่งอยู่ในหลอดที่แช่ไว้ในน้ำเย็น ต้มสารละลายในหลอดจนเดือด

ครู : นักเรียนให้ความหมายของการกลั่นได้ไหม

(การกลั่นคือ กระบวนการต้มของเหลวให้กลายเป็นไอ และไอควบแน่นเป็นของเหลว)

ครู : ให้นักเรียนตั้งคำถามอีก

นักเรียน : น้ำที่กลั่นได้เป็นน้ำบริสุทธิ์ใช่ไหม

(ใช่)

ครู : น้ำที่กลั่นได้เป็นน้ำบริสุทธิ์เพราะอะไร

(เหมือนการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม)

การประเมินผล สืบเนื่องจาก

การตอบคำถาม การตั้งคำถาม (เฉพาะการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม) การแปลความหมายจากข้อมูล การสรุปของนักเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง การกรอง

เวลาที่ใช้สอน ๑ คาบ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อเรียนเรื่องนี้จบแล้ว นักเรียนควรจะสามารถ

๑. อธิบายความหมายของการกรองได้ถูกต้อง
๒. บอกได้ว่า เครื่องกรองต้องมีขนาดเล็กกว่าอนุภาคของของแข็ง
๓. ยกตัวอย่าง เครื่องกรองที่ใช้กรองน้ำปริมาณเล็กน้อย และ เครื่องกรองที่ใช้กรองน้ำปริมาณมากได้ถูกต้องอย่างน้อย ๑ ชนิด
๔. ระบุหน้าที่ของถ่านในเครื่องกรองได้ถูกต้อง

เนื้อเรื่อง

การกรอง เป็นวิธีหนึ่งที่ใช้แยกของผสมระหว่างของแข็งกับของเหลว เมื่อเราเทของผสมนี้ผ่านเครื่องกรองของแข็งจะติดค้างอยู่บนเครื่องกรองส่วนของเหลวจะไหลผ่านเครื่องกรองลงไป ทั้งนี้เพราะของแข็งนั้นมีอนุภาคใหญ่กว่ารูของเครื่องกรองจึงไม่สามารถลอดเครื่องกรองไปได้ การกรองน้ำปริมาณเล็กน้อย สามารถใช้กระดาษกรองได้ แต่ถ้าต้องการกรองน้ำปริมาณมาก จะต้องใช้ เครื่องกรองน้ำอย่างหยาบ ซึ่งภายในเครื่องกรองบรรจุทรายละเอียด ทรายหยาบ ถ่าน กรวดละเอียด กรวดหยาบ และสำลี เรียงจากข้างบนลงล่าง ถ่านทำหน้าที่ดูดสี และกลิ่นของน้ำ

ความคิดรวบยอด

การกรองหมายถึงการแยกของผสมระหว่างของแข็ง กับของเหลวโดยใช้เครื่องกรองที่มีขนาดเล็กกว่าอนุภาคของของแข็ง

อุปกรณ์

๑. น้ำผสมผงถ่านและผงชอล์ก	๔. บีกเกอร์
๒. ขวดรูปชมพู่	๕. แท่งแก้ว
๓. กระดาษกรอง	๖. กรวย

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูนำปิกเกอร์ซึ่งมีน้ำผสมผงถ่านและขอลักมาให้ให้นักเรียนดู

ครู : ถ้าจะทำให้หน้านี้ใสขึ้นจะทำอย่างไร

(โดยการกรอง กลับ ฯลฯ)

ชั้นสอน

ครู : การกรองหมายถึงอะไร

(หมายถึงวิธีแยกของผสมระหว่างของแข็งกับของเหลว)

ครูใช้ตะแกรงลวดกรองน้ำที่ผสมผงถ่านและผงขอลักให้นักเรียนดู

ครู : นักเรียนลองยกตัวอย่างสิ่งที่ใช้กรองน้ำ

(กระดาษกรอง)

ครูสาธิตการกรองน้ำโดยใช้กระดาษกรองให้นักเรียนดู แล้วครูติดภาพเครื่องกรองน้ำ

อย่างหยาบซึ่งไม่มีคำบรรยาย บนกระดาน

ครู : ภาพนี้เป็นภาพอะไร

(เครื่องกรองน้ำอย่างหยาบ)

ครู : ในเครื่องกรองน้ำอย่างหยาบมีสารอะไรบ้าง เรียงจากชั้นบนสุดลงมา

(มีทรายละเอียด ทรายหยาบ ถ่าน กรวดละเอียด กรวดหยาบ และสำลี)

ครู : ทำไมจึงใส่ถ่านลงไป

(เพื่อให้ดูดสีและกลิ่นของน้ำ)

ครู : ทำไมการกรองน้ำตามบ้านจึงไม่ใช่กระดาษกรอง กลับใช้เครื่องกรองน้ำอย่างหยาบ

(เพราะการกรองน้ำด้วยกระดาษกรองช้า การกรองน้ำตามบ้านใช้น้ำปริมาณมากจึงไม่เหมาะที่จะใช้กระดาษกรอง)

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูนำบีกเกอร์ซึ่งมีน้ำผสมผงถ่านและขอล้กมาให้นักเรียนดู

ครู : ถ้าจะทำให้ให้น้ำใสขึ้น จะทำอย่างไร

(โดยการกรอง กลั่น ฯลฯ)

ขั้นสอน

ครู : การกรองหมายถึงอะไร

(หมายถึงวิธีแยกของผสมระหว่างของแข็งกับของเหลว)

ครูใช้ตะแกรงลวดกรองน้ำที่ผสมผงถ่านและผงขอล้กให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนถาม

นักเรียน : เครื่องกรองต้องมีรูขนาดเล็กกว่าขนาดของอนุภาคของสารแขวนลอยใช่ไหม

(ใช่)

ครู : เราจะใช้อะไรกรองน้ำ

(กระดาษกรอง)

ครูสาธิตการกรองน้ำโดยใช้กระดาษกรองให้นักเรียนดู แล้วครูติดภาพเครื่องกรองน้ำ

อย่างหยาบซึ่งไม่มีคำบรรยายบนกระดาน

นักเรียน : นี่เป็นภาพอะไร

(เครื่องกรองน้ำอย่างหยาบ)

นักเรียน : ในเครื่องกรองน้ำอย่างหยาบมีสารอะไรอยู่บ้าง

(เหมือนการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม)

นักเรียน : ใลู่ถ่านลงไปเพื่ออะไร

(เพื่อใช้ดูดสีและกลิ่นของน้ำ)

ครู : ทำไมการกรองน้ำตามบ้านจึงไม่ใช้กระดาษกรองกลับใช้เครื่องกรองน้ำอย่าง

หยาบ

(เหมือนการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม)

การประเมินผล สืบได้จาก

การตอบคำถาม การตั้งคำถาม (เฉพาะการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม) และการตั้งสมมุติฐานของนักเรียน

เรื่อง การทำให้ตกตะกอน

เวลาที่ใช้สอน ๑ คาบ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อเรียนเรื่องนี้จบแล้ว นักเรียนควรจะสามารถ

๑. บอกประโยชน์ของสารส้มได้ถูกต้อง
๒. บอกวิธีการที่สารส้มสามารถทำให้สารแขวนลอยตกตะกอนเร็วขึ้นได้ถูกต้อง

เนื้อเรื่อง

การทำให้ตกตะกอน หมายถึงการทำให้ สารแขวนลอยในน้ำตกตะกอน ถ้าเติมผงสารส้ม หรือแกว่งสารส้มลงในน้ำที่มีสารแขวนลอย สารส้มบางส่วนจะละลายน้ำอนุภาคของสารส้มจับรวมกับอนุภาคของสารแขวนลอยกลายเป็นอนุภาคที่ใหญ่ขึ้นและมีน้ำหนักมากขึ้นด้วยจึงตกตะกอนได้เร็วขึ้น วิธีนี้ยังคงใช้กันมากสำหรับชาวชนบท เพราะ เป็นวิธีที่ค่อนข้างสะดวกและ เสียค่าใช้จ่ายน้อย

ความคิดรวบยอด

การทำให้ตกตะกอน หมายถึงการทำให้สารแขวนลอยในน้ำตกตะกอนถ้าใช้สารส้มช่วย จะทำให้การตกตะกอนเกิดเร็วขึ้น

อุปกรณ์

๑. น้ำคลอง
๒. สารส้ม
๓. ถ้วยพลาสติก
๔. แท่งแก้ว

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูนำสารส้มก้อนใหญ่ออกมาจากห่อกระดาษให้นักเรียนดู

ครู : สารส้มมีประโยชน์อย่างไร

(ช่วยให้สารแขวนลอยในน้ำตกตะกอน)

ชั้นสอน

ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น ๔ กลุ่ม ให้ทำการทดลองโดยใส่น้ำคลองลงในบีกเกอร์ ๑๕๐ cm^๓ เติมสารส้มชนิดเม็ดลงไป ๒ ช้อนคนให้ทั่ว แล้วเปรียบเทียบกับน้ำคลองที่ไม่ได้ใส่สารส้ม

ครู : สารส้มทำให้สารแขวนลอยในน้ำตกตะกอนได้อย่างไร

(เพราะเมื่อแกว่งสารส้มในน้ำ สารส้มบางส่วนละลายในน้ำและอนุภาคของสารส้มจับรวมกับอนุภาคของสารแขวนลอยกลายเป็นอนุภาคที่ใหญ่ขึ้นและมีน้ำหนักมากขึ้นจึงตกตะกอน)

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูนำสารส้มก้อนใหญ่ออกมาจากห่อกระดาษให้ให้นักเรียนดู

ครู : สารส้มมีประโยชน์อย่างไร

(ช่วยให้สารแขวนลอยในน้ำตกตะกอน)

ชั้นสอน

ครู : ให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : วิธีใช้สารส้มทำให้สารแขวนลอยในน้ำตกตะกอนทำได้อย่างไร

(โดยการแกว่งสารส้มในน้ำ)

ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น ๔ กลุ่ม ให้ทำการทดลองโดยใส่น้ำคลองลงในบีกเกอร์ ๑๕๐ cm^๓ เติมสารส้มชนิดเม็ดลงไป ๒ ช้อนคนให้ทั่ว แล้วเปรียบเทียบกับน้ำคลองที่ไม่ได้ใส่สารส้ม

ครู : ให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : สารส้มทำให้สารแขวนลอยในน้ำตกตะกอนได้อย่างไร

(เหมือนการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม)

การประเมินผล สังเกตจาก

การตอบคำถาม การตั้งคำถาม (เฉพาะการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม) การตั้งสมมุติฐาน ทักษะการใช้อุปกรณ์และการสรุปของนักเรียน

เรื่อง การทำน้ำประปา

เวลาที่ใช้สอน ๑ คาบ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อเรียนเรื่องนี้จบแล้ว นักเรียนควรจะสามารถ

๑. อธิบายหลักการสำคัญของการทำน้ำประปาได้ถูกต้อง
๒. บอกประโยชน์ของแสงแดดและสารละลายคลอรีนได้ถูกต้อง

เนื้อเรื่อง

กระบวนการทำน้ำประปามีดังนี้ ต้องหาแหล่งน้ำ ซึ่งอาจจะได้จาก เขื่อนกั้นน้ำหรือแม่น้ำตอนต้นน้ำค่อนข้างสะอาด แล้วลำเลียงส่งผ่านท่อส่งน้ำ หรือคลองส่งน้ำ ไปยังที่ทำการประปา ซึ่งจะทำให้สารแขวนลอยในน้ำตกตะกอนโดยเติมสารส้ม หลังจากนั้นทิ้งให้ตกตะกอนแล้วกรองโดยใช้ถังกรอง ภายในถังกรองจะมีถ่านซึ่งช่วยฟอกสี และกำจัดกลิ่นเสร็จแล้วจึงทำลายเชื้อโรคโดยการฝังแดดและเติมสารละลายคลอรีน

ความคิดรวบยอด

การทำน้ำประปามีกระบวนการที่สำคัญต่อไปนี้คือ ทำให้สารแขวนลอยในน้ำตกตะกอนแล้วกรอง จากนั้นจึงฆ่าเชื้อโรคโดยการเติมคลอรีน

อุปกรณ์

๑. ภาพเด็กกำลังดื่มน้ำประปาจากก๊อกน้ำ
๒. บัตรคำ

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูติดภาพ เด็กกำลังดื่มน้ำประปาจากก๊อกน้ำบนกระดาน

ครู : นักเรียนทราบไหมว่าน้ำประปาที่เราใช้ดื่ม และทำความสะอาด มีกระบวนการทำอย่างไร

ชั้นสอน

ครูเรียกนักเรียนที่อาสาสมัครออกมาติดบัตรคำแสดงกระบวนการทำน้ำประปา

แหล่งน้ำ	คลองส่งน้ำ	สารส้ม เครื่องกวนน้ำ	ถังตกตะกอน (ถังเกรอะ)	ถ่าน ถังกรอง	ฝั่งแดด และเติมคลอรีน
----------	------------	-------------------------	--------------------------	-----------------	--------------------------

ครู : ใส่สารส้มลงไปเครื่องกวนน้ำเพื่ออะไร

(ช่วยให้สารแขวนลอยในน้ำตกตะกอน)

ครู : ใส่ถ่านลงในถังกรองน้ำเพื่ออะไร

(เพื่อดูดสีและกลิ่นของน้ำ)

ครู : การให้น้ำฝั่งแดดมีประโยชน์อย่างไร

(ช่วยทำลายเชื้อโรค)

ครู : เติมคลอรีนลงในน้ำเพื่ออะไร

(เพื่อทำลายเชื้อโรค)

ครู : ใครสามารถอธิบายกระบวนการทำน้ำประปาได้ให้ยกมือ

(ต้องหาแหล่งน้ำที่ค่อนข้างสะอาดแล้วลำเลียงส่งผ่านคลองส่งน้ำไปยังที่ทำการประปา

จากนั้นจะผ่านกระบวนการดังนี้ ทำให้สารแขวนลอยในน้ำตกตะกอนโดยทิ้งไว้ให้ตกตะกอน

หรือเติมสารส้ม กรองโดยใช้ถังกรอง ฟอกสีและกำจัดกลิ่นโดยใช้ถ่านซึ่งอยู่ในถังกรอง

ทำลายเชื้อโรคโดยการฝั่งแดดและใช้คลอรีน

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูตีภาพเด็กกำลังตีม่านน้ำประปาจากก๊อกน้ำบนกระดาน

ครู : นักเรียนทราบใหม่ว่าน้ำประปาที่เราใช้ดื่มและทำความสะอาดมีกระบวนการ

ทำอย่างไร

ชั้นสอน

ครูเรียกนักเรียนที่อาสาสมัครออกมาติดบัตรคำแสดงกระบวนการทำน้ำประปา

แหล่งน้ำ

คลองส่งน้ำ

สารส้ม
เครื่องกวนน้ำถังตะกอน
(ถัง เกระอะ)ถ่าน
ถังกรองฝั่งแแตกและ
เติมคลอรีน

ให้นักเรียนตั้งคำถาม

นักเรียน : ใส่สารส้มในเครื่องกวนน้ำเพื่ออะไร
(ช่วยให้สารแขวนลอยในน้ำตกตะกอน)

นักเรียน : ถ่านในถังกรองมีหน้าที่อะไร
(ดูดสีและกลิ่นของน้ำ)

นักเรียน : ให้น้ำฝั่งแแตกเพื่ออะไร
(ช่วยทำลายเชื้อโรค)

นักเรียน : เติมคลอรีนลงในน้ำเพื่ออะไร
(เพื่อทำลายเชื้อโรค)

ครู : ใครสามารถอธิบายกระบวนการทำน้ำประปาได้ให้ยกมือ
(เหมือนการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม)

การประเมินผล สังเกตจาก

การตอบคำถาม การตั้งคำถาม (เฉพาะการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม) การเรียงบัตรคำ และการสรุปของนักเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง สาเหตุ ผล วิธีป้องกันและแก้หน้าเสีย

เวลาที่ใช้สอน ๑ คาบ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

- เมื่อเรียนเรื่องนี้จบแล้ว นักเรียนควรจะสามารถ
๑. บอกสาเหตุที่ทำให้หน้าเสียได้ถูกต้องอย่างน้อย ๒ ข้อ
  ๒. อธิบายถึงผลที่เกิดจากหน้าเสียได้ถูกต้องอย่างน้อย ๓ ข้อ
  ๓. ยกตัวอย่างวิธีป้องกันและแก้หน้าเสียได้อย่างถูกต้องอย่างน้อย ๓ ข้อ

เนื้อเรื่อง

ปัจจุบันเราพบว่าปัญหาหน้าเสียกำลังขยายตัวอย่างเร็ว สาเหตุที่ทำให้หน้าเสียก็เนื่องจากการปล่อยน้ำเสีย เช่นน้ำซักผ้า หรือสารเคมีที่เหลือใช้จากอาคารบ้านเรือน และโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ การที่สารเป็นพิษ บ่อย หรือยาฆ่าแมลงที่ใช้ในการเกษตรถูกน้ำพัดพาไหลลงสู่แม่น้ำลำคลองทำให้น้ำเป็นพิษ เมื่อน้ำเสียเกิดขึ้นแล้ว พิษและสัตว์น้ำก็ตายกิจการด้านการเกษตรและการประมงก็ได้รับ ความกระทบกระเทือน นอกจากนี้ น้ำเสียยังเป็นพิษต่อสุขภาพของมนุษย์

เราจึงควรรหาวิธีป้องกันและแก้หน้าเสียสิ่งสำคัญประการแรกคือ เราต้องไม่ทิ้งสิ่งสกปรกและขยะมูลฝอยลงในน้ำ ก่อนทิ้งน้ำเสียลงสู่ท่อระบายน้ำต้องทำให้ตกตะกอนและทำให้น้ำนั้น ไม่มีอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตก่อน โรงงานอุตสาหกรรม ต่าง ๆ จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยน้ำเสีย ลงสู่แหล่งน้ำ

ความคิดรวบยอด

น้ำเสียเกิดเนื่องจากมนุษย์ปล่อยน้ำเสีย น้ำโสโครก หรือสารที่เป็นพิษลงสู่แหล่งน้ำ ซึ่งเป็นผลให้พิษและสัตว์น้ำตาย ก่อให้เกิดความเสียหาย ต่อการเกษตรการประมง และเป็นพิษต่อสุขภาพของมนุษย์ เราจึงควรป้องกันและแก้หน้าเสียโดยการไม่ทำให้แหล่งน้ำสกปรก และถ้ามีน้ำเสียที่ต้องระบายสู่แหล่งน้ำก็ต้องทำให้ตกตะกอนและไม่มีอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตเสียก่อน

อุปกรณ์

ภาพซึ่งมีขยะมูลฝอยลอยอยู่และมีปลาตาย

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูดึงภาพน้ำซึ่งมีขยะมูลฝอยลอยอยู่และมีปลาตายบนกระดาน

ครู : น้ำที่มีสภาพตามภาพนี้ เป็นน้ำชนิดใด

(น้ำเสีย)

ขั้นสอน

ครู : สาเหตุที่ทำให้ น้ำเสียมีอะไรบ้าง

(การทิ้งสิ่งโสโครกลงไปในแหล่งน้ำ การปล่อยน้ำเสียจากบ้านเรือนและโรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ)

ครู : ใครมีความคิดเห็นอย่างอื่นอีกบ้าง

ครู : เมื่อเกิดน้ำเสียแล้วจะมีผลอย่างไร

(พืชและสัตว์น้ำตาย ทำให้การเกษตรเสียหาย ราษฎรขาดแหล่งน้ำใช้ เป็นภัยต่อสุขภาพของมนุษย์ ฯลฯ)

ครู : วิธีป้องกันและแก้ น้ำเสียทำได้อย่างไร

(ทุกคนช่วยกันไม่ทิ้งสิ่งโสโครกลงในแหล่งน้ำ ก่อนทิ้งน้ำเสียสู่ท่อระบายน้ำหรือแหล่งน้ำควรทำให้ตกตะกอนก่อน ทำให้ น้ำที่จะระบายลงสู่แหล่งน้ำไม่มีอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตก่อน ฯ)

กิจกรรม สำหรับการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูดึงภาพน้ำซึ่งมีขยะมูลฝอยลอยอยู่และมีปลาตายบนกระดาน แล้วให้นักเรียนถาม

นักเรียน : นี้เป็นน้ำเสียใช่ไหม

(ใช่)

ขั้นสอน

นักเรียน : อะไรเป็นสาเหตุทำให้ น้ำเสีย

(การทิ้งสิ่ง โสโครกลงแหล่งน้ำ การปล่อยน้ำเสียจากบ้านเรือนและโรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ)

ครู : ใครมีความคิดเห็นอย่างอื่นอีกบ้าง

ครู : ให้นักเรียนตั้งคำถามอีก

นักเรียน : เมื่อเกิดน้ำเสียแล้วจะมีผลอย่างไร

(พืช และ สัตว์น้ำตาย ทำให้การเกษตรเสียหาย ราษฎรขาดแหล่งน้ำใช้ เป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์ ฯลฯ)

ครู : เราจะป้องกันและแก้ปัญหาน้ำเสียได้โดยวิธีใด

(เหมือนการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูเป็นผู้ถาม)

การประเมินผล สืบได้จาก

การตั้งคำถาม การตอบคำถาม (เฉพาะการสอนแบบสืบสอบชนิดที่ครูและนักเรียนช่วยกันถาม)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค.

แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

คำชี้แจง ในการทำแบบทดสอบ

- ๑. แบบทดสอบฉบับนี้มีคำถาม ๕๐ ข้อ ให้เวลาทำ ๕๐ นาที
- ๒. จงอย่าขีด เขียนหรือทำเครื่องหมายใดๆ ลงในแบบทดสอบนี้
- ๓. คำถามแต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก ๔ คำตอบ ตามหัวข้อ ก. ข. ค. และง.

ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วขีดเครื่องหมายกากบาท (X)

ให้ตรงกับตัวอักษรในกระดาษคำตอบ

ตัวอย่าง (๐)

- ก. ....
- ข. ....
- ค. ....
- ง. ....

ข้อนี้ตอบข้อ ข. จึงขีดกากบาท (X) ให้ตรงกับข้อ ข. ในกระดาษคำตอบดังนี้

ก.	ข.	ค.	ง.
	X		

๔. ถ้าต้องการเปลี่ยนข้อคำตอบให้ขีดเส้นทับในข้อที่ไม่ต้องการ เช่น เปลี่ยนจาก ข้อ ข. เป็นข้อ ค. ดังนี้

ก.	ข.	ค.	ง.
	~~X~~	X	

๕. ถ้าพบข้อใดยากจงเว้นข้ามไปทำข้ออื่นๆ ต่อไปก่อน เมื่อมีเวลาเหลือจึงย้อนกลับมาทำใหม่ เพราะอาจมีข้อง่ายๆ อยู่ตอนหลังๆ และจงพยายามทำให้ครบทุกข้อ

๒๘. ความสามารถในการละลายของสารใด หมายถึงอะไร

ก. ปริมาณของตัวถูกละลาย ณ อุณหภูมิหนึ่ง	ข. ความเข้มข้นของสารละลาย ณ อุณหภูมิหนึ่ง
ค. ความเข้มข้นของสารละลาย อิ่มตัว ณ อุณหภูมิหนึ่ง	ง. ปริมาณตัวถูกละลายและตัวทำละลาย ณ อุณหภูมิหนึ่ง

๒๙. สารละลายอิ่มตัวหมายถึงสารละลายประเภทใด

ก. สารละลายที่มีปริมาณน้ำ อยู่น้อยกว่าตัวถูกละลาย	ข. สารละลายที่มีตัวถูกละลายในสาร ละลายนั้น เพียงอย่าง เดียว
ค. สารละลายที่มีตัวทำละลายและตัว ถูกละลายอยู่ในปริมาณเท่าๆ กัน	ง. สารละลายที่ไม่สามารถละลายสารนั้น ต่อไปได้อีก ณ อุณหภูมิหนึ่ง

๓๐. การตกผลึกหมายถึงขบวนการใด

ก. สารแยกตัวจากของผสม	ข. สารแยกตัวจากสารละลาย
ค. สารแขวนลอยจับกันตกลงมา	ง. สารละลายเปลี่ยนสถานะ เป็นของแข็ง

๓๑. เมื่อทำให้สารละลายอิ่มตัวชนิดหนึ่งตกผลึกปรากฏว่าได้ผลึก รูปสี่เหลี่ยมจตุรัสสีขาว
ตัวถูกละลายน่าจะเป็นสารใด

ก. สารส้ม	ข. โซเดียมคลอไรด์
ค. คอปเปอร์ซัลเฟต	ง. แมกเนเซียมซัลเฟต

๓๒. เพราะเหตุใด เมื่อสารละลายอิ่มตัว เย็นลงจึงมีผลึก เกิดขึ้น

ก. ความหนาแน่นเพิ่มขึ้น	ข. ความสามารถในการละลายลดลง
ค. ความสามารถในการละลาย เพิ่มขึ้น	ง. ปริมาณตัวถูกละลายในสารละลาย มีมากขึ้น

๓๓. น้ำอ่อนหมายถึงน้ำชนิดใด

ก. น้ำที่เคือดได้ง่ายเมื่อต้ม	ข. น้ำที่ให้พองกับสบู่ได้ง่าย
ค. น้ำที่ละลายสารอื่นได้มาก	ง. น้ำที่มีความหนาแน่นน้อยกว่า ๑.๐๐

๓๔. น้ำกระด้างคือน้ำในข้อใด

ก. น้ำสกปรก	ข. น้ำที่มีสารอื่นเจือปน
ค. น้ำที่ถูกมีอรัลิกกระด้าง	ง. น้ำที่พองสบู่แล้ว เกิดพองยาก

๑๗๒

ประวัติผู้เขียน

นางสาวพรพิมล ขาญชัยเขาวรรีวัฒน์ เกิดที่บ้านเลขที่ ๓๓๕/๓ ถนนเจริญกรุง
ตำบลสี่พระยา อำเภอบางรัก กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘
สำเร็จการศึกษาคณะครุศาสตร์บัณฑิต (ศึกษาศาสตร์บัณฑิต) จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๖๐ ปัจจุบันรับราชการในตำแหน่งอาจารย์ ๑ ระดับ ๓
อยู่ที่โรงเรียนนนทรีวิทยา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย